

KLAGANDE tillika MOTPARTER

1. Post- och telestyrelsen
Box 5398
102 49 Stockholm

2. TeliaSonera AB, 556103-4249

3. TeliaSonera Network Sales AB, 556458-0040

Ombud för 2 och 3: Bolagsjuristerna Ann Ekstrand och Peter Holm
TeliaSonera Sverige AB, Stab Juridik
123 86 Farsta

4. B2 Bredband AB, 556575-7738

5. B2 Bredband Holding AB, 556557-5825

6. Telenor AB, 556511-9822

Ombud för 4, 5 och 6: Bolagsjuristen Göran Johansson
Telenor Sverige AB, Legal & Regulatory
Box 4247
102 65 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Länsrättens i Stockholms län dom den 15 oktober 2009 i mål nr 16467-07, se bilaga

SAKEN

Tvistlösning enligt 7 kap 10 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation – LEK; fråga om 2007 års prissättning av tillträde till TeliaSonera AB:s metallbaserade accessnät (LLUB) m.m.

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kammarrätten bifaller delvis Post- och telestyrelsens (PTS) överklagande samt B2 Bredband AB:s, B2 Bredband Holding AB:s och Telenor AB:s överklagande och beslutar, med ändring av länsrättens dom, att det högsta

pris för installation av hel ledning som föreskrivs i PTS beslut om tvistlösning ska uppgå till 1 331 kr.

2. Kammarrätten avslår PTS överklagande i övrigt.

3. Kammarrätten avslår B2 Bredband AB:s, B2 Bredband Holding AB:s och Telenor AB:s överklagande i övrigt.

4. Kammarrätten bifaller TeliaSonera AB:s och TeliaSonera Network Sales AB:s överklagande och upphäver, med ändring av länsrättens dom, PTS beslut om tvistlösning i de delar som avser kvartalsavgifter för hel och delad ledning.

BAKGRUND

Tillträde till TeliaSoneras metallbaserade accessnät (LLUB)

PTS har i beslut av den 24 november 2004 (2004 års skyldighetsbeslut eller skyldighetsbeslutet) enligt 8 kap. 6 § LEK ålagt TeliaSonera AB särskilda skyldigheter, i egenskap av operatör med betydande inflytande på den svenska marknaden för tillträde i grossistledet (inklusive delat tillträde) till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte att tillhandahålla bredbands- och taltjänster (LLUB).

TeliaSonera AB är moderbolag i TeliaSonera-koncernen. TeliaSonera Network Sales AB är ett dotterbolag i TeliaSonera-koncernen. Båda företagen är parter i detta mål. Som beteckning för bolagen används nedan gemensamt TeliaSonera.

Enligt skyldighetsbeslutet förpliktades TeliaSonera med stöd av 4 kap. 8 § LEK att på rimlig begäran ge andra operatörer tillträde till konventionella abonnentledningar av metall och tillhörande installationer.

För att erbjuda abonnenter bredbandstjänster genom kopparledningar får tillträdande operatörer i enlighet med skyldighetsbeslutet ansluta sin utrustning till ledningarna i TeliaSoneras telestation. Anslutning och omkoppling av ledningarna utförs av TeliaSonera eller företagets upphandlade entreprenörer. Tillträdande operatörer kan då välja mellan tillträde i form av delad ledning eller hel ledning. Med delad ledning menas att TeliaSonera fortfarande tillhandahåller traditionell analog telefoni genom ledningen. Den tillträdande operatören kan då använda återstående frekvensutrymme i ledningen för att tillhandahålla bredbandstjänster till slutanvändare. Med hel ledning menas att den tillträdande operatören helt kontrollerar ledningen och tillhandahåller alla tjänster genom ledningen till slutanvändare.

Enligt skyldighetsbeslutet förpliktas TeliaSonera också enligt 4 kap. 11 § LEK att vid tillhandahållandet av sådant tillträde tillämpa kostnadsorienterad prissättning enligt kostnadsredovisningsmetoden LRIC. Förkortningen LRIC står för *Long Run Incremental Cost*, dvs. långsiktig särkostnad.

Kostnadsorienterade priser enligt LRIC-metoden – PTS hybridmodell

LRIC-metoden är en av flera metoder i vilka prisreglering i form av kostnadsorientering kan ta sin utgångspunkt. LRIC-metoden, som EU-kommissionen rekommenderat medlemsstaterna att använda, bygger på att kostnaderna ska baseras på nukostnaden/återanskaffningsvärdet, dvs. kostnaderna för en framtida tillkommande produktionsökning, snarare än de historiska kostnaderna för befintlig produktion som t.ex. är utgångspunkten i den tidigare ofta använda FDC-metoden (*Fully Distributed Cost*).

I förarbetena till LEK (prop. 2002/03:110 s. 197) anförts i frågan om kostnadsorienterad prissättning enligt LRIC-metoden bl.a. följande. LRIC-metoden innebär att man mäter kostnaden för att tillhandahålla ett inkrement, dvs. en ökning av verksamhet genom t.ex. en volymökning eller en tillkommande produkt eller tjänst. Utgångspunkten är vanligen nukostnader snarare än historiska kostnader. Med nukostnader avses kostnader som speglar de investeringsmöjligheter en operatör har när metoden tillämpas, dvs. kostnader för ett nät som bygger på modern teknik. Modern teknik behöver inte nödvändigtvis vara den på marknaden senast tillgängliga tekniken utan kan i stället vara den teknik som för tillfället anses vara mest vedertagen i t.ex. ett nät som används för telekommunikation. Med begreppet effektiv operatör avses en operatör som bedriver en viss typ av verksamhet, för vilken kostnader ska beräknas, utan effektivitetsförluster i form av överkapacitet, övertalig personal och outnyttjade lokaler. En strikt tillämpning av LRIC-metoden innebär att en

operatör inte får ersättning för kostnader som delas med andra produkter eller tjänster, s.k. samkostnader. Detta skulle på sikt leda till för låga priser med finansiella förluster som följd. Förutom kostnader beräknade enligt LRIC-metoden bör därför operatören ha rätt att erhålla ersättning även för samkostnader genom ett påslag som täcker dessa. För att inte operatören genom ett sådant påslag ska erhålla kompensation för kostnader orsakade av ineffektivitet etc. ska detta påslag baseras på samkostnader som en effektiv operatör har under konkurrensmässiga förhållanden.

LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterade priser innebär alltså att särkostnaderna för en viss produkt bestäms. Metoden motiveras av att en operatör i en konkurrensutsatt position inte prissätter sina tjänster baserat på historiska kostnader utan tvingas anpassa sina priser efter den nivå som konkurrerande operatörer med modern effektiv utrustning sätter. PTS tillämpning av LRIC-metoden tar i enlighet med förarbetsuttalandet hänsyn till en operatörs samkostnader.

Ett syfte med att använda LRIC-metoden vid reglering av priser på varor och tjänster har angivits vara att regleringen ska vara neutral i förhållande till konkurrenter till det reglerade företaget vid deras val att köpa de reglerade produkterna jämfört med att investera i egen produktion. Därigenom anges samhällsekonomiska ineffektiviteter undvikas i form av överutnyttjande respektive underutnyttjande av de reglerade produkterna.

Tillämpad på reglering av marknaderna för elektronisk kommunikation innebär alltså LRIC-metoden att kostnadsorienterade priser för tjänster bestäms utifrån en effektiv operatör med modern teknik vars nät byggs ut ”över natten” med dagens kostnader för personal, insatsvaror och tillgångar m.m.

Beräkningen av kostnadsorienterade priser enligt LRIC-metoden förutsätter någon form av modell av en modern och effektiv operatörs kostnader för ett

sådant nät. I praktiken har två olika slag av modeller använts – en *top down*-modell och en *bottom up*-modell. En s.k. *top down*-modell (”uppifrån och ned”) utgår från en operatörs befintliga nätstruktur och verksamhet, men justerar tillgångarna till nyanskaffningsvärden för modern och effektiv utrustning. En s.k. *bottom up*-modell (”nedifrån och upp”) utgår från hur en tänkt effektiv operatör med modern teknik skulle bygga ut sitt nät idag.

De två modellerna kan även kombineras. En metod att kombinera *top down*- och *bottom up*-modeller är att ta fram en vardera av respektive modell och jämka samman dem till en slutlig modell. PTS har för beräkningen av kostnadsorienterade priser enligt LRIC-metoden utformat en sådan kombinerad modell av en effektiv och modern operatör – PTS hybridmodell.

Hybridmodellen har tagits fram på följande sätt. TeliaSonera har tagit fram en *top down*-modell. PTS har, i samarbete med TeliaSonera och andra operatörer, tagit fram en *bottom up*-modell. PTS har därefter jämkat samman *top down*- och *bottom up*-modellen till hybridmodellen. Denna bygger i huvudsak på *bottom up*-modellen.

PTS har beskrivit framtagandet av hybridmodellen i myndighetens föreskrifter (PTSFS 2004:5) om LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterad prissättning. Modellens utformning beskrivs i PTS handbok ”Beräkningsmodeller enligt LRIC-metoden avseende samtrafik i det fasta allmänna telefont nätet och tillträde till accessnätet” (*Model Reference Paper*, MRP).

PTS uppdaterar årligen hybridmodellen. Den för 2007 gällande hybridmodellen betecknas version 4.1. Denna uppdatering innehåller vissa ändringar i förhållande till version 3.1 av hybridmodellen som gällde 2006.

PTS beslut om tvistlösning i fråga om priser för installation av hel och delad ledning samt kvartalsavgifter m.m.

B2 Bredband AB, B2 Bredband Holding AB och Telenor AB (samtliga företag i Telenor-koncernen, nedan gemensamt B2/Telenor) begärde i mars 2007 att PTS, med stöd av 7 kap. 10 § LEK, skulle bestämma vad som ska gälla mellan B2/Telenor och TeliaSonera i fråga om bl.a. priser för LLUB. B2/Telenor grundade sina yrkanden om priser på de belopp som PTS beräknat enligt hybridmodellen version 4.1.

PTS beslutade den 4 juli 2007 att TeliaSonera fick ta ut vissa högsta priser av B2/Telenor för bl.a. LLUB (besluts punkt 1). Tvistlösningsbeslutet innebar att TeliaSonera skulle sänka sina priser för installation av hel och delad ledning. Beslutet innebar också att TeliaSonera skulle sänka sina kvartalsavgifter för hel och delad ledning med ca 20 procent. Kvartalsavgifterna kan enkelt uttryckt sägas vara den ”hyra” som TeliaSonera tar ut av tillträdande operatörer för de ledningar som dessa operatörer utnyttjar.

I beslutet angav PTS därutöver att TeliaSonera från och med den 30 mars 2007 skulle tillhandahålla installation av hel ledning till differentierat pris i enlighet med PTS underrättelse och föreläggande om detta som PTS meddelat under 2007 (besluts punkterna 3 och 4).

TeliaSonera överklagade PTS beslut.

Det kostnadsorienterade priset för installation av hel och delad ledning beräknas genom sammanläggning av olika kostnadsposter, vilka i sin tur består av olika delposter.

Kostnadsposternas belopp beräknades i PTS beslut om tvistlösning enligt följande. (Beloppen redovisas enligt de beräkningar som PTS på kammarrättens begäran har utfört.)

	<i>Hel ledning</i>	<i>Delad ledning</i>
Orderhantering	142	37
Inkoppling	871	342
Nedkoppling	150	147
Overhead	35	16
Summa	1 198	542

Länsrättens dom innebär följande förändringar i beräkningen av det kostnadsorienterade priset i förhållande till PTS beslut om tvistlösning.

- Kostnaden för orderhantering hel ledning har höjts med 15 kr.
Höjningen är hänförlig till delposten *registrering, leveransbekräftelse, bokning av kapacitet och klar-rapport*.
- Kostnaden för inkoppling av hel ledning har höjts med 270 kr.
Höjningen är hänförlig till delposten *vanlig inkoppling av hel ledning*.
- Kostnaden för nedkoppling av hel ledning har höjts med 6 kr och kostnaden för nedkoppling av delad ledning har höjts med 26 kr.
Höjningarna är hänförliga till delposten *resor utanför tätort för nedkoppling av hel och delad ledning*.
- Kostnaderna för overhead utgör tre procent av summan av de övriga kostnadsposterna för hel respektive delad ledning och har därför justerats upp proportionellt.

Enligt länsrättens beräkning blev det kostnadsorienterade priset för hel ledning 1 496 kr och för delad ledning 571 kr.

När det gäller kvartalsavgifterna fann länsrätten inte anledning att göra någon annan bedömning än PTS, varför TeliaSoneras överklagande avsågs i den delen.

PTS tillstyrkte i länsrätten att det överklagade beslutet ändras så att tidpunkten för införande av differentierade priser för installation av hel

ledning bestäms till den 14 september 2007. Länsrätten ändrade beslutet på det sätt som PTS tillstyrkt.

PTS, TeliaSonera och B2/Telenor har överklagat länsrättens dom.

YRKANDEN M.M.

PTS yrkar i första hand att kammarrätten upphäver länsrättens dom i de delar den avser TeliaSoneras priser för installation av LLUB, hel och delad ledning, och att kammarrätten fastställer PTS tvistlösningsbeslut i dessa delar.

PTS yrkar i andra hand att kammarrätten ändrar länsrättens avgörande och fastställer att TeliaSonera av B2/Telenor, under den i tvistlösningsbeslutet angivna tidsperioden, får ta ut priser för installation av LLUB, hel och delad ledning, utifrån de eventuellt andra kostnadsnivåer som kammarrätten vid en prövning av PTS överklagande i kammarrättens mål nr 5270-09 skulle bedöma är de högsta möjliga som TeliaSonera kan tillämpa vid sin prissättning.

B2/Telenor yrkar att kammarrätten, med ändring av länsrättens dom, fastställer de högsta tillåtna priser som TeliaSonera får ta ut av B2/Telenor såvitt avser installation av access hel respektive delad ledning till samma priser som PTS fastställde i punkt 1 av det överklagade tvistlösningsbeslutet, dvs. 1 198 kr för hel ledning och 542 kr för delad ledning. B2/Telenor yrkar i övrigt inte någon ändring av de villkor som anges i punkt 1 i det överklagade tvistlösningsbeslutet.

B2/Telenor yrkar därutöver att kammarrätten, med ändring av länsrättens dom, fastställer att tidpunkten från vilken TeliaSonera ska erbjuda olika typer av installationstjänster för hel ledning bestäms i enlighet med punkt 4 i det överklagade tvistlösningsbeslutet, dvs. från och med den 30 mars 2007.

TeliaSonera bestrider bifall till PTS och B2/Telenors överklaganden.

PTS anser att B2/Telenors överklagande ska bifallas i den del som rör prissättningen för installation av hel och delad ledning. PTS bestrider bifall till B2/Telenors överklagande i övrigt.

TeliaSonera yrkar att kammarrätten undanröjer länsrättens dom och PTS tvistlösningsbeslut såvitt avser kvartalsavgifter för hel och delad ledning.

PTS bestrider bifall till TeliaSoneras överklagande.

B2/Telenor bestrider bifall till TeliaSoneras överklagande.

GRUNDER M.M.

Priser för installation av LLUB, hel och delad ledning

PTS anför till stöd för sitt överklagande bl.a. följande.

Länsrätten har i det överklagade avgörandet gjort en felaktig bedömning i de delar som avser TeliaSoneras priser för installation av kopparaccess (LLUB), hel och delad ledning, under 2007. De kostnadsantaganden länsrätten har gjort är inte förenliga med kostnadsmetoden *Long Run Incremental Cost* (LRIC-metoden) och kostnaderna hos en tänkt effektiv operatör.

När PTS i den s.k. hybridmodellen tar ställning till vilka kostnader som TeliaSonera i enlighet med LRIC-metoden ska tillåtas lägga till grund för sin prissättning av respektive tjänst, ska PTS utgå från hur en tänkt effektiv operatör på en fullt konkurrensutsatt marknad skulle driva ett nät som liknar

TeliaSonerar. Den bedömningen måste göras i två delar. Myndigheten har dels att bedöma vilken typ av kostnader som ska allokeras till och som är relevanta att låta belasta just den specifika tjänsten, dvs. vilken typ av kostnader den aktuella tjänsten genererar hos en effektiv operatör. Därutöver måste PTS göra en uppskattning av vad som kan anses vara en rimlig beloppsmässig nivå på den relevanta kostnadsposten.

I det sistnämnda avseendet skulle det kunna vara relevant att studera TeliaSonerar avtal med t.ex. underentreprenörer, för att få en uppfattning om gällande rimliga kostnadsnivåer. Enligt PTS mening rör emellertid frågorna i det här målet, i vart fall såvitt avser frågorna om kostnader för inkoppling och nedkoppling, snarare den första delen av bedömningen. Här är alltså fråga om att göra en bedömning av vilka åtgärder eller vilket arbete (och därmed vilken typ av kostnader operatören har) som en effektiv operatör, som har att driva ett nät liknande TeliaSonerar, rimligen skulle vidta eller lägga ned på att producera den aktuella tjänsten. Den bedömningen innefattar att väga samman de faktiska förutsättningarna i TeliaSonerar nät med dem i det effektiva modellnät med modern teknik som PTS tagit fram. Vid den sammanvägningen måste PTS göra rimlighetsantaganden och uppskattningar utifrån grundläggande företagsekonomiska resonemang.

PTS måste vara försiktig med att uteslutande lägga TeliaSonerar faktiska agerande till grund för bedömningen av installationspriserna för hel och delad ledning. Detta eftersom TeliaSonera tillhandahåller den aktuella tjänsten endast som en följd av PTS reglering och i konkurrens med bolagets egen slutkundsverksamhet och därför har bristande incitament att producera tjänsten på det mest rationella och effektiva sättet. Tanken med prisregleringen är inte att TeliaSonera ska kunna lägga till vilka onödiga arbetsmoment i produktionen som helst, men ändå få täckning för kostnaderna. Priset på den reglerade tjänsten skulle i så fall inte motsvara det pris som skulle gälla på en fullt konkurrensutsatt marknad, vilket är

syftet med prisreglering baserad på LRIC-metoden. I förlängningen skulle slutanvändarna drabbas i form av minskat utbud och högre priser. Syftet med prisregleringen och kravet på kostnadsorienterad prissättning går då förlorat. Detta är också en av anledningarna till att bevisbördan för att prissättningen sker i enlighet med LRIC-metoden åligger SMP-operatören, dvs. den operatör som har ansetts ha betydande marknadsinflytande – *Significant Market Power*.

I 4 kap. 11 § tredje stycket LEK anges att den som har förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning ska visa att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna. Bevisregeln har av kammarrätten tolkats som att TeliaSonera har att visa – i den mån det är tvistigt – att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till vad en effektiv operatör med modern teknik skulle ha för kostnader och i den utsträckning beräkningen bygger på antaganden göra dessa rimliga. Det är således TeliaSonera som ska visa att det arbete som bolaget påstår behövs för att producera den aktuella tjänsten, verkligen skulle ha utförts av en effektiv operatör.

Såväl kammarrätten i processen avseende 2006 års prissättning, som länsrätten avseende 2007 års prissättning, har i alltför hög utsträckning låtit beräkningarna av installationspriserna bygga på kostnader som har skapats av TeliaSonera självt och som inte objektivt sett har varit nödvändiga för att producera den aktuella tjänsten. Domstolarna har i alltför hög utsträckning tenderat att låta TeliaSonerans faktiska arbetssätt utgöra en presumtion för vilka kostnader som genereras hos en effektiv operatör och därmed ska beaktas i beräkningen. En sådan utgångspunkt kan inverka menligt på konkurrensen och ta bort effekterna av att marknaden är förhandsreglerad.

TeliaSonera har inte på något sätt visat att även en effektiv operatör skulle ha de kostnader som bolaget påstår sig ha. Bolagets argumentation bygger tvärtom på principen att bolaget ska kunna vältra över kostnader på sina konkurrenter i slutkundsledet, även om dessa kostnader till väsentlig del

orsakats av arbete som egentligen inte behövt utföras. Som anförts ovan kan inte beräkningen av högsta tillåtna priser enligt LRIC-metoden baseras uteslutande på TeliaSoneras faktiska kostnader.

Orderhantering hel ledning

PTS beräkning under punkt 4.4 i hybridmodellen inkluderar kostnader för sådant arbete som TeliaSonera anser sig inte erhålla täckning för.

TeliaSonera har inte visat att det belopp som PTS beräknat under den kostnadsposten är för lågt. Det saknas således skäl för att beräkna kostnaden för orderhantering hel ledning på annat sätt än vad PTS gjort i den aktuella versionen av hybridmodellen. Att på sätt som länsrätten har gjort basera TeliaSoneras prissättning på ett kostnadsunderlag som inkluderar ytterligare 15 kronor utöver vad som angivits i hybridmodellen leder till att TeliaSonera kompenseras för de aktuella arbetsmomenten två gånger.

Vanlig inkoppling hel ledning (andelen enkla installationer)

PTS beräkningar av kostnaden för inkoppling av hel ledning bygger, som framgått, på ett antagande om att en effektiv operatör som driver ett nät liknande TeliaSoneras kan och bör göra s.k. enkla installationer av hel ledning i åtminstone 50 procent av fallen.

Kammarrätten anförde i sin dom avseende 2006 års priser att det, när entreprenörstjänster upphandlats i konkurrens, kan antas att ersättningen till entreprenörerna rimligt återspeglar vad en effektiv operatör under rådande förhållanden skulle ha för kostnader. PTS kan dela den uppfattningen såtillvida att avtalen, om marknadsmässigheten i dessa inte kan ifrågasättas, kan tjäna som underlag för bedömningen av priserna på aktuella entreprenadtjänster och vad kostnaderna hos en effektiv operatör därmed skulle uppgå till beloppsmässigt vid utförande av ett visst arbete med en viss tidsåtgång.

Bedömningen av vilket arbete som en effektiv operatör faktiskt låter få utfört (genom entreprenad eller genom egna anställda) vid produktion av den aktuella tjänsten, dvs. vilken typ av kostnader som uppstår för en effektiv operatör, måste emellertid, så som angivits ovan, göras utifrån andra parametrar, nämligen vad som företagsekonomiskt torde vara det mest effektiva i en verksamhet liknande den som TeliaSonera driver. Vilka underleverantörsfakturor TeliaSonera erhåller eller vilka entreprenörsavtal bolaget ingått har i sammanhanget mindre betydelse.

Utifrån ett grundläggande ekonomiskt tankesätt är det rimligt att anta att en effektiv operatör försöker utföra så många installationer som möjligt som ”enkla” för att på så sätt effektivisera produktionen och få lägre kostnader vid anslutning av nya kunder. Det är rimligheten i det antagandet som mer uttryckligt borde ha bedömts av domstolarna. PTS menar att TeliaSonera inte har anfört något som gör att rimligheten i det antagandet kan ifrågasättas.

Alldeles oavsett om TeliaSonerans uppgift om att endast 10 procent av alla installationer utförs som enkla stämmer med verkligheten eller inte kan inte den uppgiften ensam, på sätt som domstolarna gjort, läggas till grund för bedömningen av vad som är ett med prisregleringen förenligt kostnadsunderlag. Detta inte minst eftersom bolaget har ekonomiska incitament att fördyra anslutningen av nya slutkunder för sina konkurrenter genom att låta utföra onödigt arbete. Det är bl.a. en sådan medveten fördyring som prisreglering enligt LRIC-metoden är avsedd att förhindra.

PTS har pekat på flera omständigheter som ger stöd för att myndighetens antagande i hybridmodellen är rimligt, även med beaktande av TeliaSonerans faktiska förhållanden.

PTS har redan i processen avseende 2006 års prissättning, hänvisat till att en statistikuppgift från TeliaSoneras största grossistkund visar att andelen beställda installationer som avser privathushåll uppgår till 96 procent. En installation till ett privathushåll bör i normalfallet kunna utföras som enkel. Uppgiften ger stöd för rimligheten i antagandet att andelen beställningar av installation av hel ledning som resulterar i en enkel installation bör kunna vara åtminstone 50 procent. TeliaSonera har, såvitt PTS uppfattat det, inte ifrågasatt statistikuppgifternas ursprung.

Länsrättens mål nr 7017-09 (som överklagats till kammarrätten och har mål nr 7993-09) gäller PTS föreläggande mot TeliaSonera att vid fakturering debitera grossistkunderna endast för enkla installationer och tilläggsfakturera i de fall installationen medfört extra arbete. I utredningen i det målet framgår att TeliaSonera anser att en förutsättning för att en enkel installation ska kunna göras är att det finns ett förhandsuppkopplat kopparpar på adressen som är tillgängligt vid beställningen. Som ytterligare förutsättning anger TeliaSonera att kopparparet måste ha identifierats i TeliaSoneras beställningssystem.

Villkoret att kopparparet måste ha identifierats i TeliaSoneras beställningssystem är enligt PTS mening emellertid endast ett resultat av hur TeliaSonera valt att utforma sina beställningsrutiner och utgör således inte ett objektivi t hinder för att utföra enkla installationer. I kravet på kostnadsorienterad prissättning enligt LRIC-metoden ligger att TeliaSonera måste ordna sina beställningssystem och rutiner på ett sådant sätt att endast objektivi t motiverade och nödvändiga kostnader belastar de tjänster som bolaget är skyldigt att tillhandahålla. Att bolaget väljer att ha ineffektiva beställningssystem och rutiner (såtillvida att de fall där en enkel installation borde kunna utföras inte kan identifieras trots att grossistkunden har fullständiga och korrekta uppgifter om slutkundens adress) kan inte beaktas vid bedömningen av ett kostnadsorienterat pris enligt LRIC-metoden.

Vad TeliaSonera åberopat i länsrätten i förevarande process – att för en viss operatör har endast 30 procent av installationerna debiterats som enkla – kan inte heller läggas till grund för vad kostnaden hos en effektiv operatör är, eftersom andelen enkla installationer hos den aktuella operatören sannolikt skulle vara högre om TeliaSonera tillämpade effektivare beställningssystem och rutiner. TeliaSonera har självt i länsrätten anfört att det 2007 förelåg samma förutsättningar för att kunna göra en enkel installation som i dagsläget. Med hänsyn till vad PTS anfört om att hybridmodellen ska spegla en tänkt effektiv operatörs kostnader och således endast beakta objektivt motiverade och nödvändiga kostnader, anser PTS att vad TeliaSonera anfört om att grossistkunderna 2007 saknade incitament att identifiera förhandsuppkopplade kopparpar är irrelevant för bedömningen. Det åligger TeliaSonera att organisera sig så att verksamheten kan bedrivas på ett effektivt sätt, och så att enkla installationer kan utföras i de fall det i övrigt är tekniskt möjligt.

TeliaSonera har i yttrande till länsrätten den 20 oktober 2006 uppgett att företaget har ett ”plug and play”-nät för att snabbt kunna leverera telefonabonnemang till hushåll, men mera sällan till företag. Som framgår av de uppgifter TeliaSonera lämnat i länsrättens mål nr 7017-09 har TeliaSonera med utgångspunkt i att antalet enkla installationer för bolagets egen slutkundsverksamhet under 2008 uppgick till 70 procent, bedömt att andelen bostäder med förhandsuppkopplade kopparpar tillgängliga vid beställning uppgår till 70-80 procent. Av PTS rapport Svensk Telemarknad 2007, PTS-ER-2008:15, tabell 31 Internettjänster, framgår att drygt 90 procent av antalet aktiva kunder med xDSL (dvs. bredband genom det metallbaserade accessnätet) som accessform utgjordes av hushållskunder. Endast knappt 10 procent var företagskunder.

Eftersom hushåll i normalfallet är anslutna med förhandsuppkopplade kopparpar skulle merparten av grossistoperatörernas installationer kunna utföras som enkla. TeliaSonera har inte kunnat visa att det föreligger rimliga

skäl för en effektiv operatör att tillhandahålla enkel installation till grossistoperatörer i endast 10 procent av alla beställningsfall. Bolaget anger däremot självt att andelen enkla installationer i den egna verksamheten 2008 uppgick till 70 procent, en andel som med största sannolikhet inte avvek nämnvärt från 2007 års andel. Det finns inga rimliga skäl till att TeliaSonera inte skulle kunna vara en lika effektiv operatör i sin grossistverksamhet som i den egna slutkundsverksamheten.

PTS ifrågasätter länsrättens påstående om att det råder oklarhet i fråga om vad som är en enkel installation. Det råder varken i denna process eller i länsrättens mål nr 7017-09 oklarhet om att med en enkel installation av hel ledning avses en installation som endast kräver arbete i telestationen och inte extra arbete ute i accessnätet eller slutkundsbesök.

Resor utanför tätort för nedkoppling av hel och delad ledning

Utöver vad PTS anfört i frågan om resor utanför tätort för nedkoppling av hel och delad ledning tidigare, såväl i processen avseende 2006 års priser som i förevarande process, betonas även här att den process för nedkoppling som TeliaSonera har upphandlat (marknadsmässigt eller inte) och tillämpar inte kan läggas till grund för hur en tänkt effektiv operatör skulle ha ordnat sin verksamhet. Även här bygger PTS antagande på en bedömning av vad som får anses effektivt. Vid beräkningen av ett LRIC-baserat pris för nedkoppling är det rimligt att utgå från att en effektiv operatör skulle samordna nedkopplingsarbetet med resor som föranleds av annat arbete, t.ex. i samband med ett operatörsbyte eller flyttning. Hybridmodellen beaktar att resor företas för sådant arbete under posten inkoppling.

B2/Telenor anför till stöd för sitt överklagande bl.a. följande.

Länsrättens ställningstaganden i frågan om priser för installation av hel och delad ledning baseras helt på kammarrättens prövning av PTS tillsyns-

föreläggande mot TeliaSonera avseende föregående version (3.1) av hybridmodellen (kammarrättens dom den 2 mars 2009 i mål nr 3227-08), samt på länsrättens egna ställningstaganden i prövningen av PTS tillsynsföreläggande av nu aktuell version (4.1) av hybridmodellen (länsrättens dom den 3 juli 2009 i mål nr 10226-07, överklagat till kammarrätten, mål nr 5270-09).

Det är samma kostnadsantaganden som är tvistiga i detta mål som i de båda ovannämnda målen vilka gällde PTS förelägganden avseende version 3.1 respektive 4.1 av hybridmodellen.

Länsrätten har underlåtit att beakta att såväl PTS som B2/Telenor sedan kammarrättens prövning i mål nr 3227-08 har tillfört målet väsentlig utredning som inte fanns tillgänglig för kammarrätten. Den tillförda utredningen är dessutom exakt av den art som kammarrätten efterlyste och kritiserade PTS för att inte ha inhämtat i mål nr 3227-08.

B2/Telenor hänvisar såvitt avser de tvistiga kostnadsantagandena till sina inlagor till länsrätten och PTS. I frågan om tillförd utredning efter kammarrättens dom i mål nr 3227-08 hänvisas särskilt till inlagan till länsrätten av den 9 juni 2009. B2/Telenor åberopar också såvitt avser de tvistiga kostnadsantagandena vad bolagen åberopat i sitt överklagande av länsrättens dom den 3 juli 2009 i mål nr 19919-08 som gällde tvistlösning avseende version 3.1 av hybridmodellen (kammarrättens mål nr 5721-09).

B2/Telenor instämmer också i, och åberopar till stöd får sin talan i detta mål, den argumentation som PTS åberopat ifråga om kostnadsantaganden för installation av hel och delad ledning i sitt överklagande av länsrättens dom i målet som gäller föreläggandet avseende version 4.1 av hybridmodellen.

TeliaSonera anför till stöd för sitt bestridande bl.a. följande.

Kammarrätten har i lagakraftvunnen dom den 2 mars 2009 i mål nr 3227-08 fastställt vilka högsta tillåtna priser TeliaSonera har rätt att ta ut för 2006. PTS överklagande avser endast de frågor kammarrätten för föregående år slutligt avgjort genom nämnda dom. PTS har inte åberopat nya omständigheter eller i övrigt visat att det finns skäl att frångå kammarrättens tidigare bedömning.

Orderhantering hel ledning

PTS har ett stort utrymme att inom ramen för hybridmodellen göra skönsmässiga antaganden som kan få stora ekonomiska konsekvenser för TeliaSonera. Som kammarrätten har konstaterat i tidigare mål måste det kunna utläsas av modellen om kostnader som ska beaktas ingår eller inte. Ett enkelt påstående från PTS att kostnaderna ingår är inte tillräckligt. Det är ostridigt att TeliaSonera har rätt till ersättning för kostnader för orderhantering. PTS har inte visat att dessa kostnader ingår i modellen utan påstår endast att så är fallet. Det är därför inte heller visat att TeliaSonera kompenseras två gånger för de aktuella momenten. Länsrättens bedömning är i denna del korrekt.

Vanlig inkoppling hel ledning (andelen enkla installationer)

PTS återkommer i sitt överklagande till begreppet effektiv operatör och att denne hypotetiske operatör inte skulle ha de kostnader som TeliaSonera har. Bredbandsmarknaden är hårt konkurrensutsatt i Sverige. På marknaden verkar operatörer som producerar bredbandstjänster via flera olika tekniska plattformar utöver kopparnätet. TeliaSoneras slutkundsverksamhet möter därför konkurrens inte bara från operatörer som utnyttjar TeliaSoneras kopparnät utan även från operatörer som tillhandahåller bredbandstjänster via t.ex. kabel-TV-nät och mobilnäten. PTS påstår att TeliaSonera har ekonomiska incitament att fördyra anslutningen av nya slutkunder för sina

konkurrenter genom att låta utföra onödigt arbete. TeliaSonera har dock samma kostnader för anslutning internt som externt och de externa beställningssystemen är likvärdiga med de beställningssystem som används internt. Arbetet utförs av samma entreprenörer mot marknadsmässig ersättning oavsett om beställningen gjorts av TeliaSoneras slutkundsverksamhet eller av externa operatörer. Fakturering och andra kontakter med entreprenörerna och med grossistkunderna innebär dessutom mycket arbete som TeliaSoneras grossistverksamhet har ett starkt intresse av att effektivisera. Både TeliaSoneras grossistverksamhet och slutkundsverksamhet har således incitament att öka antalet s.k. enkla installationer. PTS uttalande är anmärkningsvärt och felaktigt.

Installationsavgiften för hel ledning var 2007 enhetlig och baserad på en genomsnittskostnad av samtliga installationsavgifter i enlighet med PTS prismetod. Det mål PTS hänvisar till avser endast installation hos privatpersoner till en differentierad prissättning. Genomsnittspriset däremot omfattar såväl installation till privatpersoner som till företag. Under 2007 bestämde sig PTS för att installationsavgifterna inte längre skulle baseras på en genomsnittsmetod utan differentieras. Enligt beslut av PTS erbjuder därför TeliaSonera två olika installationstjänster, enkel installation och komplex installation. Om installationen endast kräver arbete i telestationen debiteras operatören för en enkel installation. Om det krävs arbete även i accessnätet debiteras operatören för en komplex installation. PTS fastställer varje år priset för respektive installationstjänst. I beslutet konstaterade PTS att de komplexa installationerna i stor utsträckning utförs åt företag.

För att kunna möta PTS krav på differentierad prissättning har TeliaSonera infört ändrade rutiner och utveckling har skett av TeliaSoneras stödsystem. TeliaSoneras entreprenadavtal har också omförhandlats för att kunna möta PTS krav. TeliaSonera tillhandahåller olika sökverktyg, information och utbildning för att underlätta för operatörerna att identifiera förbindelser för att kunna få en enkel installation. Om operatören anger felaktiga eller

otillräckliga uppgifter kan beställningssystemet inte identifiera någon ledig förhandsuppkopplad kopparförbindelse. Beställningssystemet antar då att det saknas en förhandsuppkopplad kopparförbindelse och erbjuder i stället alternativet framkoppling av en ny förbindelse med hjälp av tekniker. Operatörerna kan då välja att avbryta eller genomföra beställningen. Olika operatörer lyckas olika bra i att identifiera förbindelser. Andelen enkla installationer varierar därför mellan olika operatörer. Dessa nya rutiner ska inte läggas till grund för bedömningen av hur stor andel av installationerna fram till och med september 2007 som var enkla. De entreprenadavtal som var aktuella i kammarrättens mål nr 3227-08 är desamma även i förevarande mål.

PTS blandar ihop frågan om kostnaden enligt LRIC-metoden för installationstjänsterna, där kostnaden för arbetet i telestationen och hos slutkunden ska bedömas, med frågan om vilka krav som enligt regelverket ska ställas på ett beställningssystem. PTS har i sitt beslut om differentierad prissättning definierat en enkel installation som en tjänst för installationer som inte kräver besök hos slutkund utan endast kopplingsarbete i telestationen. Enligt TeliaSonera kommer det oavsett hur effektivt beställningssystemet är utformat vara en förutsättning för enkel installation att kopparförbindelsen kan identifieras vid beställningen. I annat fall krävs arbete även i accessnätet. De krav som enligt regelverket ställs på beställningssystemen regleras i avsnittet om tillhörande installationer i SMP-beslutet för LLUB, inte i avsnittet om prisregleringen. TeliaSonera tillämpar de installationspriser PTS har bestämt och beställningssystemet uppfyller de krav som följer av skyldighetsbeslutet.

Den vid sidan av TeliaSoneras slutkundsverksamhet ojämförligt största grossistkunden har enligt egen utsago under senare år haft en mycket låg andel enkla installationer för hushåll.

Resor utanför tätort för nedkoppling av hel och delad ledning

Länsrätten har i sin dom tagit avstamp i kammarrättens dom i mål nr 3227-08. PTS har i frågan om resor utanför tätort för nedkoppling av hel och delad ledning inte angett något nytt i förhållande till vad som angavs i kammarrätten.

Tidpunkten för införande av differentierad prissättning

B2/Telenor anför till stöd för sitt överklagande bl.a. följande.

PTS har i det överklagade tvistlösningsbeslutet – som meddelades efter det föreläggande om differentierade priser som TeliaSonera hänför sig till – gjort bedömningen att TeliaSonera i förhållande till B2/Telenor borde ha infört differentierad prissättning den 30 mars 2007 i enlighet med vad som angavs i PTS underrättelse den 6 december 2006. PTS ogillade däremot samtliga B2/Telenors yrkanden om tidigare tidpunkter än den 30 mars 2007. PTS har härigenom klart tagit ställning till vilken startdag som är rimlig och proportionerlig för att TeliaSonera ska börja tillämpa differentierade priser i förhållande till B2/Telenor.

Den omständigheten att PTS i föreläggandet angav den 14 september 2007 som senaste dag för införande av differentierade priser betyder bara att TeliaSonera riskerar sanktioner (t.ex. vite) efter den dagen. Att PTS i ett föreläggande utsatt en viss sista dag för rättelse innebär inte att PTS i ett tvistlösningsärende är förhindrad att ange en tidigare dag för rättelse i förhållande till en enskild part som gjort frågan tvistig med TeliaSonera.

TeliaSonera har anfört att villkoret om differentierade priser inte går att uppfylla retroaktivt eftersom det inte är möjligt att i efterhand utreda vilken typ som redan utförda installationer kan ha tillhört. B2/Telenor bestrider detta påstående. Bara kriterierna för de olika installationstyperna preciseras

är det fullt möjligt att rekapitulera vilka utförda installationer som ska hänföras till vilken kategori. Att eventuella utredningsproblem föreligger är dessutom inget problem eftersom TeliaSonera har bevisbördan för sina påståenden om att gjorda beställningar är hänförliga till den ena eller andra kategorin. Häri ligger att TeliaSonera måste styrka dels vilka åtgärder som vidtagits i anledning av varje beställning, dels att de vidtagna åtgärderna varit nödvändiga. Till det anförda kommer att, som en sista utväg, det är möjligt att tillämpa schabloner och alltså vid en efterhandsbedömning uppskatta vilken typ av installation de utförda installationerna ska hänföras till (jfr 35 kap. 5 § rättegångsbalken).

Om differentierade priser börjar tillämpas den 30 mars 2007 i stället för den 14 september 2007 och de installationer som B2/Telenor beställt och betalat genomsnittspriser för under denna period i stället skulle omklassificeras i enlighet med de installationskategorier PTS bestämt för den differentierade prissättningen, skulle B2/Telenor tjäna betydande belopp (flera miljoner kronor). Beaktas ska också att besparingen för TeliaSonera inte innebär någon motsvarande kostnad för TeliaSonera, eftersom det är fråga om ren överkompensation p.g.a. att en ostridigt felaktig prissättningsmetod (dvs. genomsnittsprissättning) tillämpas. TeliaSonera ifrågasätter inte att differentierade priser ska tillämpas, man ifrågasätter bara tidpunkten från vilken differentierade priser ska tillämpas.

TeliaSonera anför till stöd för sitt bestridande bl.a. följande.

Eftersom TeliaSonera inte tillhandahöll olika typer av installationstjänster före den 14 september 2007 är det inte möjligt att föreskriva ett villkor mellan parterna retroaktivt, eftersom det inte är möjligt att i efterhand utreda vilken typ av installation som redan utförda installationer kan antas ha tillhört.

PTS vidhåller till stöd för sitt bestridande vad myndigheten anfört i länsrätten.

Kvartalsavgifter hel och delad ledning

TeliaSonera anför till stöd för sitt överklagande bl.a. följande.

Genom version 4.1 av hybridmodellen har PTS infört ett nytt antagande som kraftfullt ändrat modellens beräkningar av kostnader för accessnätet vilket PTS menar ska leda till ca 20 % lägre priser på kopparaccesser. Antagandet innebär att i version 4.1 är kostnader för den sista delsträckan av accessnätet (från väg till huset) exkluderade från abonnemangskostnaden för LLUB, eftersom slutkunden själv får bekosta den biten av accessnätet. Ett sådant antagande, även om det skulle modifieras så att det överensstämmer med hur TeliaSonera tillämpar den aktuella affärsregeln, kan inte införas i modellen utan att det genomförs konsekvensändringar i andra delar av modellen.

Såvitt TeliaSonera kan bedöma innebär det nya antagandet också en helt ny syn på hur kostnader förutsätts bli ersatta, trots att liknande affärsprinciper som de PTS hänvisat till tillämpades av TeliaSonera redan när den nu gällande handboken för hybridmodellen – *Model Reference Paper (MRP)* – togs fram, i synnerhet avseende nätanslutningar till fritidshus. Antagandet i sig kan också ifrågasättas, bl.a. då modellen ska utgå från en effektiv operatörs kostnader, inte hur TeliaSonera från tid till annan väljer att utforma sina prislistor gentemot sina slutkunder.

Förändringen innebär att den sista delsträckan av accessnätet inte längre ingår i underlaget för kvartalsavgifterna. PTS motiverar förändringen med att slutkunden idag själv får bekosta den sista delsträckan i accessnätet (från väg till huset), vilket anses vara i enlighet med principer som tillämpas av TeliaSonera. Hittills är det ca 0,2 procent som omfattas av den nya

affärsregeln. Det är därför inte rimligt att tillämpa en affärsregel på även resterande 99,8 procent av kundstocken. Antagandet bör inte införas alls och i vart fall kan det inte införas på det sätt som skett.

När PTS ändrar ett antagande i hybridmodellen måste enligt TeliaSoneras mening också övriga parametrar ses över. Det kan inte vara avsikten att PTS kan ändra efter eget godtycke i modellen endast en parameter för att sänka kostnaderna, särskilt inte när ett sådant ändrat antagande de facto skulle påverka andra faktorer.

I föreläggandet anger PTS att hybridmodellen beräknar den framåtsyftande kostnaden för ett nytt nät. Värderingen av anläggningstillgångar baseras på antagandet om vad det kostar att nyanlägga ett nytt nät. Hela nätet antas bli ”byggt över natten” och omfattningen av nätet beräknas av hur många kunder som efterfrågar access och hur mycket dessa kunder nyttjar nätet för olika tjänster, telefoni och bredband. Genom volymuppgifter för bland annat antalet anslutningar i TeliaSoneras nät som PTS inhämtar från TeliaSonera dimensioneras ett teoretiskt nät som ska kunna tillgodose den efterfrågan på anslutning som TeliaSonera har i verkligheten. Det är således den verkliga efterfrågan på access som är utgångspunkten för hur stort nätet måste vara.

Ett sådant antagande som PTS nu infört påverkar i hög grad efterfrågan, vilket PTS också medger, och den efterfrågan som tidigare antagits i hybridmodellen måste följaktligen också modifieras. Trots detta har PTS över huvud taget inte utrett hur efterfrågan skulle påverkas som följd av PTS nya antagande.

PTS ändring av antagandet är inte konsekvent. Antagandet är framåtsyftande men tar inte hänsyn till hur många abonnenter som kan tänkas ansluta sig under de nya förutsättningarna. PTS anger att myndigheten har utgått från TeliaSoneras verkliga angivna volymuppgifter. PTS har inte använt sig av TeliaSoneras faktiska volymuppgifter. PTS har i

hybridmodellen antagit att anslutningen av samtliga TeliaSoneras accesser har bekostats av slutkunden. PTS har bortsett från faktumet att det endast är 0,2 procent av samtliga anslutningar som har betalats av slutkund. Övriga 99,8 procent har inte bekostat sista delsträckan av accessen. PTS använder sig således inte av de korrekta volymuppgifter som myndigheten fått av TeliaSonera. PTS antar sedan att samtliga slutkunder skulle efterfråga en access trots en skyldighet att betala hela kostnaden för den. Myndigheten använder sig därför just i detta fall, till grund för ett antagande om efterfrågan, av de volymuppgifter som TeliaSonera angett för antalet anslutningar. Verkliga volymuppgifter används således för efterfrågan men inte för anslutningskostnaden. PTS måste antingen använda de verkliga volymuppgifter som TeliaSonera har angett eller göra motsvarande antagande också för efterfrågan, dvs. hur många abonnenter som kan tänkas ansluta sig under de förutsättningar som PTS första antagande förutsätter.

PTS resonemang att TeliaSoneras verkliga volymuppgifter för efterfrågan ska användas skulle hålla om den nya betalningsprincipen tillämpats gentemot alla befintliga slutkunder. När PTS beaktar den nya affärsregeln, att hänsyn ska tas till de ändrade principerna att ta betalt av slutkunder, undantas kostnader för samtliga accesser trots att TeliaSonera de facto bara fått betalt för några enstaka accesser enligt de nya principerna. Detta strider mot den rätt TeliaSonera har att få kostnader täckta. De kostnader som TeliaSonera redovisar utgår dock från det faktiska förhållandet, nämligen att ca 99,8 % av slutkunderna inte har betalat installationsavgift. I den mån hänsyn ska tas till de ändrade principerna att ta betalt av slutkunder, så ska detta ske i förhållande till de ca 0,2 % som de facto betalat installationsavgift.

Det är uteslutet att samtliga accesser som den ursprungliga hybridmodellen (och version 4.1) omfattar skulle ha byggts med PTS nya antagande. Det innebär att kostnaderna för de accesser som kan antas bli byggda med PTS nya antagande blir betydligt dyrare än den kostnad om 244 kr som PTS

räknat fram. Kostnaden för kopparkablar kommer visserligen att sjunka men per access kommer kostnaderna att öka, eftersom totalkostnaderna ska fördelas på färre accesser. Således måste hela beräkningen förändras om PTS antagande ska återspeglas fullt ut i modellen.

I MRP anges att modellerna ska medge förändringar av prognos för tillväxt. En tillväxt kan som bekant vara både positiv och negativ. Det är uppenbart att modeller som tillämpar verkliga förutsättningar inte kan vara begränsade till att enbart ta sikte på en stigande efterfrågan.

Ovanstående visar tydligt att PTS inte tillräckligt utrett vilken efterfrågan som skulle bli följd om samtliga kunder ställs inför valet att betala för sin anslutning. Det innebär alltså att det nya antagandet i modellen lett till felaktiga slutsatser.

Av vad som framgår av länsrättens domskäl förefaller det som länsrätten anser att TeliaSonera skulle få kostnaderna ersatta två gånger om PTS antagande i modellen inte tillämpades. Det är inte korrekt då det endast är 0,2 procent av accesserna som kunderna har betalat direkt för i form av en anslutningsavgift. För övriga 99,8 procent av accesserna får TeliaSonera inte kostnadstäckning vare sig genom anslutningsavgiften eller genom en kvartalsavgift i PTS hybridmodell.

Länsrättens argumentation om att en förändrad efterfrågan till följd av det nya antagandet kommer att beaktas nästkommande år är inte heller hållbar. Sådana uppdateringar beaktar bara årliga förändringar i efterfrågan och omfattar inte den grundläggande efterfrågeanalys som krävs när ett nytt nät ska byggas och modelleras ”över natten” i enlighet med LRIC-metoden.

PTS anför till stöd för sitt bestridande bl.a. följande.

Det nya antagandet i hybridmodellen gäller hur stor del av kostnaderna för accessnätet som ska inkluderas i kostnadsberäkningen av grossistkundernas kvartalsavgift för hel och delad ledning i modellen. Tidigare utgick modellen vid beräkningen av kvartalsavgiften för grossistkunderna från att slutkunden betalade en förhållandevis låg engångsavgift för sin kundunika anslutning. Det medförde att en stor del av kostnaderna för den kundunika delsträckan i accessnätet i stället finansierades genom, och således ingick i kostnadsunderlaget för, kvartalsavgiften.

Numera förutsätts i modellen att en förändring har skett när det gäller hur kostnaderna för den kundunika anslutningen debiteras. PTS räknar i modellen med att en tänkt effektiv operatör kalkylerar med att kostnaderna för den kundunika anslutningen täcks av en högre engångsavgift som tas ut av slutanvändaren, vilken således får ta en större del av kostnaden än tidigare. Detta leder till att kostnadsunderlaget för beräkning av grossistpriset reduceras i motsvarande mån. Eftersom den kundunika anslutningen förutsätts bli ersatt av slutkunden utgör den inte längre en kostnad som förutsätts bli ersatt i grossistverksamheten. Kostnaden ska därmed inte ingå i kostnadsunderlaget för beräkning av grossistpriset. Kostnader som är hänförliga till den gemensamma delen av accessnätet ingår däremot alltså i kostnadsunderlaget för kvartalsavgiften för hel och delad ledning.

TeliaSonera tillämpar en affärsregel där den kundunika anslutningen betalas av slutkunden dels via en engångsavgift till TeliaSonera, dels genom att slutkunden förutsätts ombesörja och bekosta anläggningsarbeten på den egna fastigheten (gräva och lägga ner rör) så att TeliaSonera kan slutföra anslutningen av huset med sin fiberkabel. Bolaget har motiverat detta med att en anpassning krävs till en ny marknad och de spelregler som gäller i full konkurrens.

Det är vanligt, även inom andra infrastrukturer än telekommunikation, att tillämpa en engångsavgift som tas ut av slutkunden och som avser att helt eller i hög grad täcka kostnaden för kundanslutningen. Detta gäller t.ex. anslutning av elkabel, vatten och avlopp samt fjärrvärme till fastigheter.

Mot den här bakgrunden har PTS funnit att det är rimligt att anta att en tänkt effektiv operatör, numera och vid tidpunkten för föreläggandet, tillämpar en affärsregel där kostnaderna för den kundunika anslutningen finansieras av slutkunden och inte genom den abonnemangsavgift (kvartalsavgiften för hel och delad ledning) som debiteras de grossistkunder som köper LLUB.

Det som gör att kostnaden för den kundunika delsträckan därmed inte ska läggas till grund för kvartalsavgiften för grossisttjänsten LLUB är att den sista delsträckan bekostas av slutanvändaren. Att inkludera kostnaden för den kundunika delsträckan i hybridmodellen skulle alltså vara direkt felaktigt. Detta är inte en ny syn på hur kostnader blir ersatta utan en tillämpning av att till grund för ett kostnadsorienterat pris kan endast läggas kostnader som kan allokeras till just den prisreglerade tjänsten och att kostnader endast kan ersättas en gång. Om TeliaSonera i modellen tillåts basera kvartalsavgiften på en kostnad som förutsätts bli ersatt redan på ett annat sätt skulle det leda till att bolaget gavs ersättning för samma kostnad två gånger. Detsamma har redan tidigare gällt t.ex. när det gäller slutkunders telefonjack hemma i bostaden. Dessa har inte heller tidigare ingått i kostnadsunderlaget för LLUB, eftersom kostnaden härför ersätts genom en engångsavgift direkt av slutkunden.

I hybridmodellen görs ingen teoretisk uppskattning eller prognos, i den bemärkelse som TeliaSonera avser, av den tänkta effektiva operatörens kundunderlag. Modellen måste utgå ifrån vilka kostnader en effektiv operatör skulle ha haft för ett nät som når de slutanvändare som TeliaSonera

når med sitt nät. Modellen beräknar således de effektiva kostnaderna för att nå de faktiska slutanvändarna.

När PTS i tidigare yttranden använt sig av begreppet efterfrågan har myndigheten inte avsett ett teoretiskt begrepp utan det verkliga antal anslutningar som finns i TeliaSoneras nät. Det verkliga antalet anslutningar kan variera och detta beaktar PTS i hybridmodellen på så sätt att modellen årligen uppdateras med nya volymsiffror.

Om kundunderlaget för den effektive operatören skulle beräknas på det sätt som TeliaSonera gör gällande – dvs. att hypotetiskt gissa vilka ställningstaganden slutanvändarna kommer att göra framöver – är det sannolikt att genomsnittskostnaderna i hybridmodellen i stället sjunker. TeliaSonera bortser ifrån att produktionskostnaderna för accessnätet varierar kraftigt mellan olika geografiska områden (glesbygd, tätort osv.) och anslutningstyper (villa, flerfamiljshus osv.). De slutkunder som i första hand skulle välja att avstå från anslutning om de fick betala en större del av den kundunika delen av accessnätet själva, är rimligtvis de där kostnaden för accessnätet är högst, dvs. kunder i enfamiljshus i glesbygd. Om dessa högre produktionskostnader tas bort från kostnadsunderlaget för grossisttjänsten vid beräkningen av kostnaden för accessnätet, kommer genomsnittskostnaden i större omfattning att baseras på de billigare slutkunds-accesserna. Detta skulle leda till att den genomsnittliga kostnaden som TeliaSonera skulle få lägga till grund för sin prissättning snarare skulle bli lägre än de nu förelagda kostnadsnivåerna.

Hybridmodellens nät och kostnadsunderlaget för LLUB baseras på samtliga anläggningstillgångar som behövs idag och framöver för att anlägga ett nät som kan nå samtliga de kunder som idag använder TeliaSoneras nät. I dagsläget är det, så som PTS har beskrivit ovan, rimligt att anta att det, för ett nytt nät, inte finns några långsiktigt framåtsyftande kostnader för den kundunika delsträckan i accessnätet. Detta antagande gäller från och med

tiden för föreläggandet och framöver för samtliga de accesser som ska byggas i det teoretiska nätet, oavsett om TeliaSonera i verkligheten har fått betalt i enlighet med den nya affärsregeln eller inte.

TeliaSonera menar att det nya antagandet endast bör gälla för de 0,2 procent av slutkunderna som de facto betalat enligt den nya affärsregeln. PTS vill med anledning härav understryka att det nya kostnadsantagandet är framåtblickande. Det nya kostnadsantagandet måste därför gälla för hela det kundunderlag som den effektive operatören ska nå med det nät som modelleras i hybridmodellen. Detta gäller trots att TeliaSonerans samtliga slutkunder inte de facto ingått avtal med TeliaSonera enligt den nya affärsregeln.

När det gäller tillträde till TeliaSonerans accessnät är hybridmodellens kostnadsutfall högre än TeliaSonerans faktiska kostnader. Detta beror framförallt på att i modellen har PTS inkluderat anläggningstillgångar som är helt eller delvis avskrivna i TeliaSonerans faktiska kostnadsredovisning. Stora delar av accessnätet i modellen är alltså i verkligheten avskrivet och betalat av slutkundernas och grossistkundernas abonnemangavgifter. Värdet på accessnätet i modellen är därmed högre än i TeliaSonerans redovisning. De kostnader som beräknas i modellen – även med det nya antagandet – är därför högre än TeliaSonerans faktiska kostnader. TeliaSonerans påstående om att bolaget inte får kostnaderna täckta stämmer alltså inte.

TeliaSonera har inte visat att en beräkning av ett kostnadsorienterat pris, utan beaktande av PTS nya antagande eller med de justeringar i modellen som TeliaSonera anser ska göras, skulle leda till de priser som TeliaSonera tillämpar. Bolaget har inte heller angett vilka andra priser som skulle gälla med de andra antaganden som TeliaSonera menar att PTS ska göra.

B2/Telenor anför till stöd för sitt bestridande bl.a. följande.

PTS beslut om TeliaSoneras prissättning är inte bara relevant för TeliaSoneras kostnadstäckning. Priserna tillämpas av TeliaSonera mot grossistkunderna. PTS beslut får därmed direkt effekt även på grossistkundernas kostnadsmassa och över huvud taget deras möjligheter att konkurrera med TeliaSonera. På grund av TeliaSoneras dominerande ställning och skalfördelar är grossistkunderna betydligt mer trängda och känsliga för även mycket små kostnadsökningar. TeliaSonera är med sina betryggande monopolvinstmarginaler betydligt okänsligare.

Av det anförda följer att kammarrätten vid sin prövning av TeliaSoneras överklagande inte bara ska betrakta PTS beslut som ett ingripande förvaltningsbeslut mot TeliaSonera. Ett vidare synsätt måste anläggas och grossistkundernas intresse av att inte tvingas överkompensera sin värste konkurrent måste inbegripas i prövningen. Ett sådant mer vidsynt synsätt är nödvändigt för att säkerställa att de konkurrensfrämjande syftena bakom regleringen beaktas.

Ytterligare skriftväxling har förekommit i kammarrätten.

PTS har på kammarrättens begäran givit in vissa beräkningar i fråga om belopp för installationsavgifter för hel ledning samt kvartalsavgifter för hel och delad ledning. TeliaSonera och B2/Telenor har beretts tillfälle att yttra sig över dessa beräkningar.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser samt en mer ingående beskrivning av 2004 års skyldighetsbeslut återfinns i PTS beslut.

Frågan i den del av målet som avser prissättning av LLUB är om PTS har haft fog för att i tvistlösningsbeslut mellan B2/Telenor och TeliaSonera föreskriva att TeliaSonera ska sänka priset för installation av hel och delad ledning och kvartalsavgifterna för hel och delad ledning samt vilket pris eller vilken avgift som i så fall ska gälla.

Kammarrätten har i dom denna dag i mål nr 5270-09 prövat PTS och TeliaSoneras överklaganden i fråga om PTS beslut om föreläggande om installationsavgifter och kvartalsavgifter för år 2007. Grunden för PTS föreläggande är den skyldighet som åligger TeliaSonera att tillämpa kostnadsorienterad prissättning. Förevarande mål gäller PTS beslut om tvistlösning. Grunden för PTS beslut är TeliaSoneras skyldighet att tillämpa kostnadsorienterad prissättning. Vid prövning av ett tvistlösningsbeslut av detta slag blir det därför domstolens uppgift att – på samma sätt som vid prövning av ett föreläggande – bedöma om beslutets krav på TeliaSonera att sänka sina priser har stöd i gällande lagstiftning, skyldighetsbeslutets åligganden samt den metod som ligger till grund för prisregleringen.

I 4 kap. 11 § tredje stycket LEK anges att den som har förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning ska visa att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna och får åläggas skyldighet att justera sina priser. Dessa bestämmelser är tillämpliga även vid tvistlösning.

Som framgått utgår emellertid PTS vid sin tillsyn av om operatörens priser är kostnadsorienterade enligt skyldighetsbeslutet från myndighetens hybridmodell, vilken i sin tur enligt LRIC-metoden syftar till att beskriva kostnaderna hos en tänkt operatör. Modellen bygger således på antaganden om hur en tänkt – teoretisk – effektiv operatörs nät och verksamhet ser ut. Antagandena i modellen kan innebära att beräkningen avviker från en verklig operatörs faktiska kostnader för vissa anläggningar, aktiviteter eller tjänster. Det är ofrånkomligt att sådana antaganden i viss utsträckning bygger på skälighetsbedömningar.

När det råder tvist om belopp i hybridmodellen beror det oftast på att parterna har olika uppfattning om vilka antaganden som ska läggas till grund för beräkningen av beloppen.

Bevisbörda och beviskrav

Innan kammarrätten kan ta ställning till frågorna i målet behöver kammarrätten överväga vad som närmare avses med regeln i 4 kap. 11 § tredje stycket LEK.

Av ordalydelsen i 4 kap. 11 § tredje stycket LEK framgår inte om lagstiftaren med uttrycket ”visa” avsett att ställa krav på viss bevisstyrka eller om det därmed endast avses att peka ut på vem bevisbördan vilar. Vanligen avses med uttrycket ”visa” ett förhållandevis högt beviskrav. Av förarbetena till LEK (prop. 2002/03:110 s. 381) framgår emellertid endast att lagstiftaren med uttrycket avsett att peka ut vem som har bevisbördan för att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna.

I sammanhanget beaktar kammarrätten även den unionsrättsliga principen om effektivt rättskydd. EU-domstolen har i mål C-55/06, *Arcor AG & Co. KG ./. Tyskland* behandlat bl.a. bevisregler i frågor om kostnadsorienterad prissättning för tillträde till accessnät. EU-domstolen har uttalat bl.a. följande. Gemenskapsrätten innehåller inte några regler om vem som, vid en domstolsprövning, har bevisbördan för att principen att avgifterna för tillträde till accessnätet ska vara kostnadsorienterade har följts. Det ankommer därför på medlemsstaterna att, i enlighet med sina egna processrättsliga regler, fastställa de bevisregler som är tillämpliga, inbegripet hur bevisbördan ska fördelas mellan den nationella regleringsmyndigheten och den part som har angripit prissättningen. Medlemsstaterna får dock inte utöva denna behörighet utan att iaktta de gemenskapsrättsliga principerna om ett effektivt och likvärdigt

domstolsskydd. Medlemsstaterna ska säkerställa att de bevisregler som tillämpas på en talan som rör en tvist avseende åsidosättande av gemenskapsrätten för det första inte är mindre förmånliga än dem som avser en liknande talan som grundar sig på nationell rätt och för det andra inte gör det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt för enskilda att utöva de rättigheter som följer av gemenskapsrätten. (Domen styckena 166 och 179–192.)

PTS utgår i sin tillsyn från myndighetens hybridmodell, vilken i sin tur bygger på en mängd antaganden om vilka kostnader en tänkt effektiv operatör skulle ha haft. Vid detta förhållande framstår ett krav på att den förpliktade operatören genom bevisföring skulle kunna vederlägga myndighetens antaganden med den styrka som vanligtvis avses med uttrycket ”visat” ägnat att i praktiken göra det omöjligt eller orimligt svårt för enskilda att utöva de rättigheter som följer av unionsrätten. Mot den bakgrunden är en sådan tolkning av uttrycket ”visa” i 4 kap. 11 § tredje stycket LEK inte förenlig med unionsrättens princip om ett effektivt rättsskydd.

Bestämmelsen i 4 kap. 11 § tredje stycket LEK måste således antas ge uttryck endast för principen att bevisbördan för att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna åvilar den operatör som har förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning. Denna tolkning står också, som framgår ovan, i överensstämmelse med bestämmelsens förarbeten.

Frågan är då vilka krav på bevisstyrka som bör ställas.

Såsom nämndes ovan beror en tvist om belopp i hybridmodellen oftast på att parterna har olika uppfattning om vilka antaganden som ska läggas till grund för beräkningen av beloppen i modellen.

I en tvist om prissättning och till vilka belopp kostnader ska uppgå i hybridmodellen ankommer det enligt bevisbörderegeln i första hand på den förpliktade operatören att åberopa grunder för de kostnadsantaganden på vilka operatörens inställning grundas. Med andra ord ska operatören, som gör gällande att operatörens egna kostnadsantaganden ska läggas till grund för prissättningen, kunna underbygga dessa antaganden med faktiska omständigheter eller vissa teorier.

Då den förpliktade operatören åberopar grunder för sina egna kostnadsantaganden i form av faktiska omständigheter eller vissa teorier har denne således att – i den mån dessa inte är notoriska eller ostridiga, eller ändå framgår av utredningen – förebringa bevis till stöd för omständigheterna eller teorierna. Bevisningen syftar då till att påvisa att en faktisk omständighet föreligger eller att en effektiv operatör – enligt de teorier som LRIC-metoden bygger på – skulle utforma sitt nät eller sin verksamhet på ett visst sätt. I den utsträckning kostnadsberäkningarna bygger på antaganden och skälighetsbedömningar är det oundvikligt att den bevisning som företes i förhållande till bevis temat sällan kommer att ha sådan styrka att den motsvarar vad som benämns ”visat” (eller ”full bevisning”, se Ekelöf m.fl., Rättegång IV, s. 81 f.). Ett sådant högt beviskrav ställs heller vanligtvis inte i förvaltningsprocessrätten, utan det vanliga är ett krav på sannolikhet när det gäller bevis temen med inslag av sådana bedömningsfrågor.

Kammarrätten har i linje härmed i tidigare domar (se RK 2009:1 och dom den 4 december 2007 i mål nr 7493-06) när det gäller uppfyllandet av LRIC-metoden ställt ett sådant lägre krav på bevis styrka. I fråga om de kostnader som enligt LRIC-metoden ska ligga till grund för prissättningen framgår det där bl.a. att det är tillräckligt att den förpliktade operatören gör de antaganden som operatören hävdar ska ligga till grund för prissättningen rimliga. Med rimliga avses att antagandena sannolikt leder fram till kostnader som inte överstiger vad en effektiv tänkt operatör med modern

teknik skulle ha under rådande förhållanden (RK 2009:1). Av samma domar framgår det också att när operatören inte har fullgjort sin bevisbörda för att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna enligt LRIC-metoden och PTS får ålägga operatören att justera sina priser, samma beviskrav gäller för de kostnadsantaganden i modellen som ligger till grund för den av PTS påkallade justeringen av priserna. Därvid bör enligt kammarrättens mening på motsvarande sätt krävas att PTS antaganden sannolikt leder fram till kostnader som inte understiger vad en tänkt effektiv operatör med modern teknik skulle ha under rådande förhållanden.

För faktiska omständigheter som avses ligga till grund för ett antagande – eller åberopas för att motbevisa ett sådant – bör enligt kammarrättens mening dock i allmänhet ställas högre beviskrav, då det vanligtvis är oproblemiskt för parterna att förebringa utredning om sådana omständigheter. Detsamma gäller existensen av erfarenhetsatser, påståenden om tekniska förhållanden och ekonomiska eller tekniska teorier, som påstås leda till ett visst antagande.

Det ovan anförda gäller som framgått även i frågor där en annan operatör för talan mot den förpliktade operatören och därvid – jämsides med PTS – är den förpliktade operatörens motpart i domstol.

Av det anförda framgår att exempelvis varken det faktum att en verklig operatör har faktiska kostnader och att dessa uppgår till bestämda belopp eller rena påståenden om att vissa omständigheter leder till prissättning som motsvarar en effektiv operatör är tillräckligt för att göra antaganden rimliga. I en tvist om prissättning och till vilka belopp kostnader ska uppgå i hybridmodellen ankommer det på såväl den förpliktade operatören som dennes motparter att i förekommande fall underbygga sina respektive antaganden med faktiska omständigheter eller teorier.

För tydlighetens skull kan det påpekas att PTS – och i tvistlösningsmål andra motparter – genom att underbygga sin argumentation kan göra det svårare för den förpliktade operatören att göra sina kostnadsantaganden rimliga när bevisbördan åvilar den förpliktade operatören. På motsvarande sätt kan den förpliktade operatören genom underbyggd argumentation göra det svårare för motparten att göra sina kostnadsantaganden för ändrade priser rimliga när bevisbördan åvilar denne.

Det kan inträffa att utredningen är sådan att parternas olika antaganden för sig framstår som rimliga. I andra fall kan den situationen uppstå att ingendera partens antaganden beträffande en viss omständighet med ledning av utredningen framstår som rimliga, dvs. varken den förpliktade operatören eller motparterna har uppfyllt sin respektive bevisbörda. Enligt kammarrättens mening vore det i en sådan situation inte skäligt att – i synnerhet inte till den förpliktade operatörens nackdel – tillämpa 4 kap. 11 § tredje stycket LEK så att PTS eller andra motparters kostnadsantaganden i hybridmodellen alltid ska tas för goda om inte den förpliktade operatören visar att antagandena är felaktiga. En sådan ordning skulle leda till stora svårigheter för den förpliktade operatören att ta till vara sin rätt i prissättningstvister. Även i detta sammanhang beaktar kammarrätten det som anförts ovan om den unionsrättsliga principen om effektivt rättsskydd.

I sådana fall får domstolen i stället väga parternas argumentation mot varandra. Domstolen ska då, utifrån tillgänglig utredning, göra en samlad bedömning av vilka antaganden som bäst motsvarar principen att kostnadsorienterad prissättning enligt LRIC-metoden ska grundas på de kostnader som en tänkt effektiv operatör med modern teknik har under konkurrensmässiga förhållanden.

Kammarrätten finner inte skäl att i förevarande mål gå in på bevisfrågorna i fall, där PTS är motpart till annan än den förpliktade operatören.

Kammarrätten övergår nu till att bedöma om PTS har haft fog för att genom tvistlösningsbeslut föreskriva att TeliaSonera ska sänka priset för installation av hel och delad ledning och kvartalsavgifterna för hel och delad ledning samt vilket pris eller vilken avgift som i så fall ska gälla.

Installation av hel och delad ledning

PTS och B2/Telenor yrkar att kammarrätten ska fastställa de priser som PTS har angivit i tvistlösningsbeslutet. TeliaSonera anser att det inte finns skäl att ändra de priser länsrätten beräknat. Kammarrätten har därför att ta ställning till frågan om till vilka belopp de stridiga delposterna ska uppgå. Posterna behandlas en och en.

Orderhantering hel ledning

Länsrätten har i sin dom angivit att beloppet för kostnadsposten orderhantering hel ledning uppgår till 81 kr, vilket innebär en höjning med 15 kr jämfört med det belopp om 66 kr på vilket PTS, enligt länsrätten, har baserat sin beräkning av installationsavgiften för hel ledning.

Av de beräkningar som PTS på kammarrättens begäran utfört framgår att PTS i stället har grundat sin beräkning av installationsavgiften för hel ledning i det överklagande beslutet på att kostnadsposten orderhantering hel ledning uppgår till 142 kr. Kammarrätten utgår i det följande från PTS beräkning av kostnadspostens belopp.

Länsrätten har funnit att beloppet för kostnadsposten orderhantering hel ledning ska höjas med en delpost om 15 kr för registrering, leveransbegränsning och bokning m.m. PTS anser att denna delpost redan har tagits upp i hybridmodellen och att TeliaSonera, med länsrättens beräkning, därmed får ersättning två gånger för samma kostnad.

Kammarrätten fann i dom i mål nr 3227-08 rörande 2006 års prissättning att PTS inte har gjort sannolikt att kostnader för registrering, bekräftelse m.m. redan är beaktade i modellen på ett sådant sätt att TeliaSonera genom sin prissättning får täckning även för dessa eller annars att TeliaSoneras kostnadsantagande i detta hänseende framstår som mindre rimligt.

PTS har inte anfört några nya omständigheter i fråga om kostnadsposten orderhantering hel ledning utöver vad myndigheten anfört i kammarrättens mål nr 3227-08. PTS har inte gjort gällande att kostnadernas belopp är för höga i förhållande till vad som skulle ha gällt för en tänkt effektiv operatör. Det har inte heller i övrigt framkommit något nytt i denna del.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Det är ostridigt att TeliaSonera har rätt att räkna in kostnader för registrering, leveransbekräftelse och bokning m.m. i sin kostnadsorienterade prissättning. TeliaSonera har i processen (med hänvisning till företagets yttranden i kammarrättens mål nr 3227-08) detaljerat redovisat de resurser och arbetsmoment som avser registrering, leveransbekräftelse och bokning m.m. och att detta ingår i företagets orderhantering utöver kostnaderna för övrig orderhantering om 142 kr.

Kammarrätten finner inte skäl att göra någon annan bedömning än den som gjordes i mål nr 3227-08. Det finns därför inte skäl att ändra länsrättens bedömning att beloppet för kostnadsposten orderhantering hel ledning ska höjas med 15 kr. Denna kostnadsposts belopp ska då uppgå till 157 kr.

Vanlig inkoppling av hel ledning

Det överklagade beslutet utgår i de delar som avses i beslutspunkten 1 från att priset för inkoppling av hel ledning är ett enhetspris, dvs. att TeliaSonera

tar ut ett visst pris per inkoppling av den tillträdande operatören oavsett vilken mängd arbete som har utförts för inkopplingen.

TeliaSonera anser att beräkningen av delposten vanlig inkoppling av hel ledning ska grundas på antagandet att 90 procent av inkopplingarna utgör komplexa installationer och att endast 10 procent utgör enkla installationer. Med *enkel installation* avses en inkoppling som görs endast genom arbete i telestationen. Med *komplex installation* avses en inkoppling som också kräver arbete i accessnätet. Kostnaden för en enkel installation är avsevärt lägre än kostnaden för en komplex installation.

PTS har grundat sin beräkning av delposten vanlig inkoppling av hel ledning på antagandet att 50 procent av inkopplingarna utgör enkla installationer.

Kammarrätten fann i dom i mål nr 3227-08 rörande 2006 års prissättning bl.a. följande. TeliaSoneras kostnader för inkoppling av hel ledning återspeglar de kostnader företaget har för sina upphandlade entreprenörer. När entreprenörtjänster har upphandlats i konkurrens, får det antas att ersättningen till entreprenörerna rimligt återspeglar vad en effektiv operatör under rådande förhållanden skulle ha för kostnader. Så är dock inte fallet om det framkommer omständigheter som förtar eller i högre grad förringar upphandlingens betydelse som garant för marknadsmässighet. PTS har inte gjort någon omständighet sannolik som förtar eller i högre grad förringar upphandlingens marknadsmässighet. Kammarrätten fann vidare att PTS inte förmått göra sannolikt att beräkningen av installationsavgiften för hel ledning ska grunda sig på ett antagande om en högre andel enkla installationer än det som TeliaSonera påstått, nämligen 10 procent.

PTS har i detta mål åberopat nya omständigheter och ny bevisning till stöd för sin talan utöver vad som fanns tillgängligt i kammarrättens mål nr 3227-

08. Den nya utredningen har tillförts målet i länsrätten och utgörs bl.a. av material i länsrättens mål nr 7017-09 (kammarrättens mål nr 7993-09).

Kammarrätten gör följande bedömning.

TeliaSonera har för sin prissättning lagt till grund ett antagande om att andelen enkla installationen uppgår till högst 10 procent. TeliaSonera har som förklaring till detta anfört att företagets grossistkunder inte framgångsrikt har identifierat sina slutkunders ledningar i beställningssystemet och att beställningarna av komplexa installationer därmed beror på omständigheter, över vilka TeliaSonera inte har haft kontroll.

Det kan i denna del anmärkas att det inte finns några uppgifter i målet om den verkliga andelen enkla installationer i TeliaSoneras grossistverksamhet under 2007. TeliaSoneras talan får därför uppfattas så att företaget menar att en tänkt effektiv operatör inte hade uppnått en högre andel enkla installationer än 10 procent, oavsett om TeliaSonera faktiskt haft en högre andel enkla installationer i sin grossistverksamhet.

Av den utredning som tillförts målet framgår det att TeliaSonera under 2008 nådde en andel om 30 procent enkla installationer i förhållande till de beställningar som utfördes av företagets största grossistkund. TeliaSonera har uppgivit att företaget mellan 2007 och 2008 har utvecklat rutiner och system för att underlätta för tillträdande operatörer att kunna beställa enkla installationer. Av detta följer emellertid, enligt kammarrättens mening, att en tänkt effektiv operatör redan under 2007 hade kunnat förbättra sina rutiner och system för att nå en högre andel enkla installationer än 10 procent.

På grund av det anförda finner kammarrätten att TeliaSonera inte har förmått göra sannolikt att en tänkt effektiv operatör skulle ha nått en andel enkla installationer om högst 10 procent vid vanlig inkoppling av hel

ledning. Detta antagande framstår därför inte som rimligt och kan inte läggas till grund för beräkningen av det kostnadsorienterade priset enligt LRIC-metoden. PTS har därför haft fog för att förelägga TeliaSonera att ändra sitt pris i detta avseende.

PTS har till stöd för sitt antagande om att andelen enkla installationer ska uppgå till minst 50 procent anfört att TeliaSonera har ekonomiska drivkrafter att fördyra anslutningen av nya slutkunder för sina konkurrenter genom att låta utföra onödigt arbete. TeliaSonera har häremot invänt att accessnätet som accessform är utsatt för konkurrens från andra bredbandsplattformar, exempelvis kabel-tv-nät och mobila nät, och att företaget därför har intresse av att sänka kostnaderna i såväl grossist- som slutkundsverksamheten genom att öka andelen enkla installationer. TeliaSonera anför också att företagets beställningssystem och de entreprenörer företaget anlitar är desamma oavsett om beställningen gjorts av företagets egen slutkundsverksamhet eller av tillträdande operatörer.

Enligt kammarrättens mening kan omständigheten att TeliaSoneras grossistkunder också är konkurrenter till TeliaSonera på slutkundsmarknaden i och för sig ge stöd åt ett resonemang att TeliaSonera inte utför tjänster åt sina grossistkunder på ett sätt som en effektiv operatör skulle göra. Kammarrätten finner dock att det TeliaSonera anfört om intresset av att bibehålla accessnätets konkurrenskraft som bredbandsplattform talar mot att TeliaSonera skulle använda bristfälliga grossisttjänster i accessnätet som ett strategiskt medel mot konkurrenter på slutkundsmarknaden.

PTS har även åberopat att ca 90 procent av installationerna av hel ledning avser hushållskunder samt att merparten av dessa är anslutna med en förhandsuppkopplad ledning. Inkoppling av hel ledning till en sådan kund bör enligt PTS kunna utföras som en enkel installation. TeliaSonera har enligt egen uppgift i länsrättens mål nr 7017-09 i sin egen slutkundsverksamhet under 2008 nått en andel om 70 procent enkla installationer.

TeliaSonera har invänt att det inte räcker med att ledningen är förhandsuppkopplad, utan den ska också vara ledig vid beställningstillfället och kunna identifieras i TeliaSoneras beställningssystem för att inkopplingen ska kunna utföras som en enkel installation.

PTS har anfört att villkoret att ledningen måste ha identifierats i TeliaSoneras beställningssystem endast är ett resultat av hur företaget valt att utforma sina beställningsrutiner. Att TeliaSonera väljer att ha ineffektiva system och beställningsrutiner kan inte beaktas vid bedömningen av ett kostnadsorienterat pris enligt LRIC-metoden.

Av den utredning som finns tillgänglig i denna del framgår att det är TeliaSoneras system för beställning av inkoppling av hel ledning som skickar arbetsordrar för enkla eller komplexa installationer till entreprenörerna. Om den tillträdande operatören inte lyckas identifiera sin slutkunds ledning på ett sätt som beställningssystemet godtar blir arbetsordern en komplex installation. Vid tiden för det överklagade föreläggandet – och även efter det – förekom det svårigheter för tillträdande operatörer att utifrån för dem tillgängliga adressuppgifter till sina slutkunder identifiera slutkundens ledning.

Den omständigheten att TeliaSoneras beställningssystem kan vara mindre väl anpassat till de tillträdande operatörernas intressen leder, enligt kammarrättens mening, inte automatiskt till slutsatsen att systemet är ineffektivt och att kostnaderna därför inte ska räknas in i det kostnadsorienterade priset enligt LRIC-metoden. När PTS hävdar att den förpliktade operatörens kostnader för befintliga rutiner och system inte är förenliga med principen om en effektiv operatörs nät och verksamhet bör PTS, som anförts ovan, kunna underbygga detta antagande med konkreta omständigheter och teorier. Sådana omständigheter skulle exempelvis kunna vara en jämförelse med hur utländska operatörer utformat motsvarande system. PTS skulle

också kunna göra en detaljerad genomgång av rutiner och system och påvisa möjliga åtgärder för att göra rutinerna och systemen mer effektiva. Någon utredning av detta slag finns emellertid inte tillgänglig i målet.

Uppgiften att TeliaSonera nått en andel enkla installationer om 70 procent i sin egen slutkundsverksamhet under 2008 är visserligen anmärkningsvärd men kan inte, utan ytterligare utredning, självständigt läggas till grund för att anse att PTS kostnadsantagande är rimligt. Kammarrätten finner sammanfattningsvis att PTS inte har förmått göra sannolikt att en effektiv operatör skulle ha nått en andel enkla installationer om minst 50 procent vid vanlig inkoppling av hel ledning. Detta antagande framstår därför inte som rimligt och kan därmed inte läggas till grund för beräkningen av det kostnadsorienterade priset enligt LRIC-metoden. En ändring av priset i den omfattning som föreläggandet avser kan därför inte anses ha varit befogad.

Eftersom varken PTS eller TeliaSonera i denna del av målet kan anses ha stöd i utredningen för att de har grundat sina beräkningar på rimliga antaganden om antalet enkla installationer kvarstår frågan om vad som kan vara ett rimligt antagande om detta. Kammarrätten har därför att göra en samlad bedömning med ledning av tillgänglig utredning i målet.

Kammarrätten fäster då främst avseende vid TeliaSonerans uppgift att en andel om 30 procent enkla installationer vid vanlig inkoppling av hel ledning uppnåddes under 2008 i förhållande till företagets största grossistkund. Under dessa förhållanden och med beaktande av vad PTS i övrigt har framfört är det kammarrättens uppfattning att en tänkt effektiv operatör redan under 2007 sannolikt skulle ha kunnat uppnå denna andel. Ett antagande i modellen om att andelen enkla installationer uppgår till 30 procent framstår därför som rimligt. Enligt beräkningar som PTS på kammarrättens begäran utfört blir då kostnaden för inkoppling av hel ledning 979 kr.

Kammarrätten beaktar i detta mål även den utredning som B2/Telenor tillfört målet men finner att denna inte föranleder någon annan bedömning än den redovisade.

Resor utanför tätort för nedkoppling av hel och delad ledning

I beräkningen av kostnadsposterna nedkoppling av hel respektive delad ledning har länsrätten inkluderat delposter för kostnader för resor utanför tätort för nedkoppling. Dessa delposter uppgår till 12 kr för hel ledning och 53 kr för delad ledning. Kostnaderna för nedkoppling har i prisberäkningen diskonterats med en faktor om 0,51. Länsrätten har därmed höjt det kostnadsorienterade priset för installation av hel ledning med 6 kr och priset för delad ledning med 26 kr.

Kammarrätten fann i dom i mål nr 3227-08 rörande 2006 års prissättning att PTS inte har gjort sannolikt att nedkoppling utanför tätort kan ske utan att särskilda kostnader för resor uppstår, eller att den av PTS påtalade metoden för nedkoppling vid en bedömning enligt LRIC-metoden skulle leda till totalt lägre kostnader för TeliaSonera än den metod som upphandlats av bolaget.

PTS har inte anfört några nya omständigheter i fråga om kostnadsposten resor utanför tätort för nedkoppling utöver vad myndigheten anfört i kammarrättens mål nr 3227-08. Det har heller inte i övrigt framkommit något nytt i denna del.

Kammarrätten gör följande bedömning.

TeliaSoneras antagande är att TeliaSoneras entreprenörer utför nedkoppling utanför tätort när sådan beställs och att en extrakostnad därmed uppstår. TeliaSonera anför att nedkopplingen kan vara tidskritisk och att ned-

kopplingar som föranleder resor utanför tätort därmed inte kan ”läggas på hög” för att utföras i samband med annat arbete.

PTS antagande är att en tänkt effektiv operatör inte skulle åsamkas tillkommande kostnader för resor utanför tätort för nedkoppling av hel och delad ledning. PTS anför att en effektiv operatör skulle samordna sitt arbete med nedkoppling utanför tätort med resor som föranleds av annat arbete, t.ex. i samband med ett operatörsbyte eller flyttning. Kostnadsposten inkoppling inkluderar kostnader för sådant arbete.

Kammarrätten finner att det som TeliaSonera har anfört utgör konkreta omständigheter till stöd för att företagets arbetssätt sannolikt är förenligt med hur en effektiv operatör skulle utföra nedkopplingar. PTS har å sin sida inte fört fram någon närmare utredning som stöder påståendet att det arbetssätt TeliaSonera och dess entreprenörer valt går att göra effektivare.

TeliaSoneras antagande om tillkommande kostnader för resor utanför tätort är därför rimligt och ska läggas till grund för beräkningen av kostnadsposten nedkoppling. Det finns därmed inte skäl att ändra det belopp om 155 kr för hel ledning och 175 kr för delad ledning som länsrätten har beräknat för kostnadsposten nedkoppling.

Prisberäkning och slutsatser

På grund av det som anförts ovan beräknar kammarrätten de kostnadsorienterade priserna för installation av hel och delad ledning i det överklagade beslutet enligt följande tabell. (Beloppen i tabellen har avrundats enligt de beräkningar som PTS har utfört.)

	<i>Hel ledning</i>	<i>Delad ledning</i>
Orderhantering	157	37
Inkoppling	979	342
Nedkoppling	156	175
Overhead	39	17
Summa	1 331	571

Denna beräkning innebär att det pris om 1 476 kr som TeliaSonera tog ut för installation av hel ledning under den tidsperiod som det överklagade beslutet avser inte var kostnadsorienterat. TeliaSonera har därför inte följt skyldighetsbeslutet i denna del och PTS har då haft grund för att på B2/Telenors begäran i tvistlösningsbeslut föreskriva om att TeliaSonera ska sänka priset. PTS och B2/Telenors överklaganden ska således delvis bifallas på så sätt att länsrättens dom ändras så att priset för installation av hel ledning i det överklagade beslutet bestäms till 1 331 kr.

Kammarrätten har beräknat priset för installation av delad ledning på samma sätt som länsrätten. PTS och B2/Telenors överklaganden ska därför i övrigt avslås.

Tidpunkten för införande av differentierad prissättning

Kammarrätten anmärker att bestämmelserna i 4 kap. 11 § tredje stycket LEK inte är tillämpliga på denna fråga.

PTS bestämde i punkt 4 av det överklagade tvistlösningsbeslutet att TeliaSonera skulle erbjuda differentierade installationspriser från och med den 30 mars 2007. TeliaSonera yrkade i länsrätten att tidpunkten för införande av differentierade installationspriser skulle bestämmas till den 14 september 2007. PTS tillstyrkte bifall till TeliaSoneras överklagande i denna del.

Det framgår att PTS grundade sin ändrade inställning i länsrätten på att PTS ansåg att det kunde sättas i fråga om det var rimligt och proportionerligt att begära av TeliaSonera att företaget skulle tillämpa differentierad prissättning av installationer från en tidigare tidpunkt än den 14 september 2007, som angivits i PTS föreläggande av den 25 april 2007.

B2/Telenor har anfört att, om tidpunkten för införande av differentierade installationspriser bestäms till den 30 mars 2007 i stället för den 14 september 2007, skulle det innebära att B2/Telenor skulle tjäna betydande belopp. I annat fall får TeliaSonera ren överkompensation på grund av att en ostridigt felaktig prissättningsmetod (dvs. genomsnittsprissättning) tillämpas.

TeliaSonera har anfört att företaget inte tillhandahöll olika typer av installationstjänster före den 14 september 2007 och att det därmed inte är möjligt att i efterhand utreda vilken slags installation som redan utförda installationer kan antas ha tillhört.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Frågan i denna del av målet avser inte vad en tänkt effektiv operatör kan åstadkomma utan vad TeliaSonera faktiskt kan göra i sin befintliga verksamhet. Av utredningen framgår att TeliaSonera angivit att företaget inte har kunnat anpassa sina interna system m.m. före den 14 september 2007 och att företaget därmed rent faktiskt inte har kunnat tillämpa differentierade installationspriser före detta datum. PTS synes ha godtagit TeliaSoneras uppgifter. B2/Telenor har inte satt uppgifterna i fråga.

Kammarrätten finner därför att det som B2/Telenor har anfört inte utgör skäl att göra någon annan bedömning än den som länsrätten har gjort i fråga

om tidpunkten för införande av differentierad prissättning. På grund därav ska B2/Telenors överklagande avslås i denna del.

Kvartalsavgifter hel och delad ledning

PTS har i det överklagade tvistlösningsbeslutet på B2/Telenor:s begäran föreskrivit att TeliaSonera ska sänka kvartalsavgifterna för hel och delad ledning med ca 20 procent.

PTS har grundat sin beräkning av kvartalsavgifterna på hybridmodellen version 4.1. I denna version av modellen gör PTS antagandet att den sista delsträckan i accessnätet (från väg till huset) betalas av slutkunden (abonnenten) själv och därför inte ska ingå i de kostnader som TeliaSonera genom prissättningen ska få ersättning för. PTS har motiverat sitt antagande med att TeliaSonera tillämpar en affärsprincip med innebörd att slutkunder som vill ha en accessnätsanslutning till sin bostad numera får betala den själv. Antagandet utgör en förändring i förhållande till modellen version 3.1, där kostnaderna för den sista delsträckan i accessnätet ingår i beräkningen av kvartalsavgifter.

TeliaSonera har invänt bl.a. att PTS borde ha övervägt hur det nya antagandet påverkar efterfrågan på accessnätet, eftersom det är uteslutet att samtliga ca 5,6 miljoner befintliga anslutningar till accessnätet skulle ha byggts under förutsättning att abonnenterna själva fått betala sin anslutning. Betydligt färre accessnätsanslutningar hade med PTS antagande byggts ut och kostnaderna för dessa blir då betydligt högre än vad PTS beräknat. TeliaSonera anför också att endast ca 0,2 procent av TeliaSoneras abonnenter har omfattats av den nya affärsregeln. För övriga 99,8 procent gäller enligt TeliaSonera att de inte själva har bekostat sin anslutning. Om det nya antagandet ska införas i modellen så bör det endast gälla de 0,2 procent av abonnenterna som faktiskt har betalat sin anslutning.

Kammarrätten gör följande bedömning

Kammarrätten har i det föregående redogjort för hur rätten ser på frågor om bevisbörda och beviskrav när det gäller de antaganden som läggs till grund för kostnadsberäkning enligt PTS hybridmodell.

Av utredningen i målet framgår att hybridmodellen från sin första version och fram till och med version 3.1 har innehållit ett antagande om att kostnaderna för den sista delsträckan i accessnätet ska ingå i beräkningen av kvartalsavgifter för hel och delad ledning. PTS införande av ett nytt antagande på denna punkt i modellen version 4.1 ger därför upphov till frågan om PTS – som i och för sig självständigt har att besluta om modellen – kan ändra modellens utformning helt oinskränkt. Kammarrätten beaktar även i detta sammanhang den unionsrättsliga principen om effektivt rättsskydd som nämnts ovan.

Kammarrätten sätter inte i fråga att PTS kan ha skäl att införa nya eller ändrade antaganden i hybridmodellen. Det är naturligt – och förutsatt i PTS föreskrifter (PTSFS 2004:5) om LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterad prissättning – att PTS uppdaterar hybridmodellen med förändringar i fråga om priser för utrustning och kostnader för personal. Det är även tänkbart att PTS kan göra mer omfattande ändringar i modellen i de fall myndigheten bedömer att en tänkt effektiv operatör exempelvis skulle införa ny teknik i sitt nät.

Då den ursprungliga versionen av hybridmodellen utformades gjorde PTS ett stort antal antaganden om en tänkt effektiv operatörs nät och verksamhet. Det är ofrånkomligt att flera av dessa antaganden bygger på skälighetsbedömningar och att myndigheten därvid kunnat komma till olika slutsatser utan att någon av dem självklart kan sägas vara felaktig eller orimlig.

När PTS gjort sådana val vid utformningen av hybridmodellen bör det emellertid, enligt kammarrättens mening, krävas noggrant övervägda skäl – och ett stöd i modellens grundtankar – för att myndigheten ska kunna ändra sina ställningstaganden över tiden. Modellen bör m.a.o., för att uppfylla minimikrav på rättssäkerhet, vara förutsebar på det sättet att det finns ett sammanhang mellan antaganden från år till år och att dessa nya antaganden stämmer överens med modellens konstruktion. I motsatt fall skulle PTS ha ett mycket stort utrymme att till den förpliktade operatörens nackdel kunna kräva oförutsebara förändringar i operatörens prissättning. Kammarrätten anser därför att det exempelvis inte är ett tillräckligt skäl för att göra ett nytt antagande att myndigheten i och för sig kunnat införa detta antagande vid det ursprungliga framtagandet av modellen.

LRIC-metoden är en metod för att fastställa teoretiska kostnader för vissa produkter och tjänster. Hur operatören väljer att – utanför de ramar som förpliktelsen att tillämpa metoden innebär – kompensera sig för dessa kostnader har vanligtvis inte beaktats och sådan hänsyn är heller inte som regel inbyggd i modellen. Det är exempelvis väl känt att accessnätet under lång tid byggts ut i Sverige av TeliaSonera och dess föregångare Televerket och att kostnaderna för utbyggnaden över tiden torde ha täckts flera gånger genom abonnemangsavgifter och andra intäkter från slutkunderna. Hur TeliaSonera väljer att utforma sin prissättning mot sina slutkunder behöver således inte nödvändigtvis påverka hur företagets kostnader beräknats enligt LRIC-metoden.

När det gäller det i målet omtvistade antagandet om den sista delsträckan i accessnätet konstaterar kammarrätten att en tänkt effektiv operatör i och för sig kanske inte skulle låta kostnaderna för den sista delsträckan i accessnätet ingå i beräkningen av kvartalsavgifter för hel och delad ledning. PTS har emellertid inte anfört några omständigheter – hänförliga till ny teknik eller annat – som förklarar varför en tänkt effektiv operatör skulle ha ändrat sig i fråga om täckning av kostnader för tillträde till accessnätet mellan 2006 och

2007 utan har motiverat sitt ställningstagande med att TeliaSonera ändrat sina principer för debitering för nyanlagda anslutningar till accessnätet. Inte heller har i utredningen berörts varför en operatör skulle göra detta utan att närmare utreda och ta hänsyn till konsekvenserna av en sådan förändring. Det skulle i och för sig kunna bedömas som rimligt att en effektiv operatör från början skulle ha valt TeliaSoneras nya sätt att ta betalt av slutkunderna – även om inte heller detta är belyst i utredningen. Det utgör emellertid inte tillräckliga skäl för att omedelbart införa ett isolerat antagande på det sätt som PTS gjort i fråga om den sista delsträckan i accessnätet.

En annan sak är att det kan finnas anledning att – genom en komplettering av hybridmodellen eller på annat sätt – beakta multipla ersättningar för samma kostnad vid kostnadsorienterad prissättning. Detta kräver dock enligt kammarrättens mening särskilda överväganden och en mer omfattande översyn med beaktande bl.a. av konsekvenserna för såväl den tänkte effektive operatören som för den förpliktade operatören i verkligheten. Sådana överväganden har inte ägt rum i den översyn av modellen som nu är under prövning.

Kammarrätten finner därför att PTS inte haft fog för att – endast på de grunder som myndigheten anfört – införa det nya antagandet i hybridmodellen version 4.1 i fråga om den sista delsträckan i accessnätet. De kostnadsorienterade kvartalsavgifterna för hel och delad ledning ska därmed beräknas utifrån antagandet att den sista delsträckan i accessnätet ingår i underlaget för avgifterna. Enligt beräkningar som PTS på kammarrättens begäran utfört blir då kvartalsavgiften för hel ledning 341 kr och för delad ledning 170 kr.

De kvartalsavgifter som TeliaSonera tillämpade under den tidsperiod som det överklagade beslutet avser översteg inte de av PTS beräknade beloppen. TeliaSonera har således följt skyldighetsbeslutet i denna del. Vid dessa förhållanden har PTS inte haft grund för att i tvistlösningsbeslut föreskriva

att TeliaSonera ska sänka sina kvartalsavgifter. TeliaSoneras överklagande ska således bifallas och PTS beslut samt länsrättens dom upphävas i de delar som avser kvartalsavgifter för hel och delad ledning.

Domen får enligt 8 kap. 19 § andra stycket LEK inte överklagas.

Sten Wahlqvist
lagman
ordförande

Lars Trägård
kammarrättsråd

Mona Aldestam
kammarrättsråd
referent

I avgörandet har även deltagit de ekonomiska experterna Maria Jakobsson och Ola Andersson.

Per G. Andersson
föredragande

**LÄNSRÄTTEN I
STOCKHOLMS LÄN**
Allmänna avdelningen

DOM
2009-10-15
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
16467-07
Enhet 14

KLAGANDE

1. TeliaSonera AB, 556103-4249
2. TeliaSonera Network Sales AB, 556458-0040

Ombud för 1-2: Bolagsjuristen Peter Holm
Telia Sonera Sverige AB
Stab Juridik
123 86 Farsta

MOTPARTER

3. B2 Bredband AB, 556575-7738
- 4 B2 Bredband Holding AB, 556557-5825
5. Telenor AB, 556511-9822

Ombud för 3-5: Bolagsjuristen Göran Johansson
Telenor Sverige AB Legal & Regulatory
Box 4247
102 65 Stockholm

6. Post- och Telestyrelsen
Box 5398
102 49 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Post- och Telestyrelsens beslut 2007-07-04, diarienumr 07-3290, se bilaga 1

SAKEN

Twistlösning enligt 7 kap. 10 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, LEK; fråga om villkor för LLUB

DOMSLUT

Med bifall, såvitt nu är i fråga, till TeliaSonera AB:s och TeliaSonera Network Sales AB:s överklagande beslutar länsrätten att punkten 1 i PTS beslut ska ändras på så sätt att bolagen för perioden från och med den 1 januari 2007 av Telenor AB, B2 Bredband AB och B2 Bredband Holding AB får ta ut högst 571 kr i installationsavgift för delad ledning.

Dok.Id 435028

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: lansrattenistockholm@dom.se	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00

Länsrätten upphäver PTS beslut i den del som avser installationsavgift för hel ledning.

Länsrätten beslutar att beslutspunkten 4 ska ändras på så sätt att tidpunkten från vilken TeliaSonera AB och TeliaSonera Network Sales AB ska erbjuda olika typer av installationstjänster för hel ledning bestäms till den 14 september 2007.

Länsrätten avslår TeliaSonera AB:s och TeliaSonera Network Sales AB:s yrkanden i övrigt.

YRKANDEN M.M.

TeliaSonera AB och TeliaSonera Network Sales AB (TeliaSonera) yrkar, som bolaget slutligen justerat sin talan, att länsrätten fastställer att TeliaSonera av Telenor AB, B2 Bredband AB och B2 Bredband Holding AB (B2/Telenor) har rätt att debitera 571 kr för installation av delad ledning samt att länsrätten upphäver PTS beslut vad gäller installation av hel ledning och kvartalsavgifter för hel och delad ledning. TeliaSonera yrkar vidare, med ändring av PTS beslutspunkt 4, att TeliaSonera ska erbjuda olika typer av installationstjänster för hel ledning tidigast från och med den 14 september 2007 i överensstämmelse med PTS föreläggande av den 25 april 2006. Slutligen yrkar TeliaSonera att beslutspunkterna 5-7 upphävs.

B2 Bredband AB och Telenor AB (B2/Telenor) har slutligen bestämt sin talan så att bolagen bestrider bifall till TeliaSoneras yrkanden.

PTS medger bifall till TeliaSoneras yrkande vad avser tidpunkten för differentierad prissättning, punkten 4 i beslutet. PTS bestrider bifall till TeliaSoneras yrkanden i övrigt.

GRUNDER

TeliaSonera anför i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Differentierade priser

PTS har den 25 april 2007 förelagt TeliaSonera att erbjuda olika typer av installationstjänster för hel ledning, beroende på installationens omfattning, senast den 14 september 2007. I tillsynsärendet som ligger till grund för föreläggandet har TeliaSonera informerat PTS om vilka förutsättningar som gäller för att kunna uppfylla PTS krav i enlighet med föreläggandet. En förutsättning för införande av olika installationstjänster är att TeliaSonera kan implementera ”utflyttarnummer” i beställningsgränssnitten.

Den analysen pågår också. De närmaste tänkbara releasetidpunkterna är september eller november 2007. Ytterligare en faktor är gällande avtal mellan TeliaSonera och Eltel som binder TeliaSonera till enhetspris under 2007 om avtalet inte kan omförhandlas. TeliaSonera har mot bakgrund av detta inte kunnat rätta sig efter underrättelsen som angav att TeliaSonera skulle erbjuda olika typer av installationstjänster fr.o.m. den 30 mars 2007 och inte heller haft möjlighet att följa ett föreläggande som skulle ange en tidigare tidpunkt för tillhandahållande av olika typer av installationstjänster. PTS föreläggande innebär att TeliaSonera inte har någon skyldighet att tillhandahålla olika typer av installationstjänster förrän den 14 september 2007. Det får antas att PTS gjort en bedömning att en tidigare tidpunkt inte är proportionerlig. TeliaSonera har inte överklagat förelägandet. Eftersom TeliaSonera inte tillhandahållit olika typer av installationstjänster fr.o.m. den 30 mars 2007 är det inte möjligt att föreskriva ett villkor mellan parterna retroaktivt och som går utöver vad PTS ansett vara proportionellt i tillsynsärendet. Villkoret går inte att uppfylla retroaktivt eftersom det inte är möjligt att i efterhand utreda vilken typ som redan utförda installationer kan antas ha tillhört. PTS beslutspunkt 4 ska därför ändras på så sätt att TeliaSonera ska erbjuda olika typer av installationstjänster för hel ledning tidigast fr.o.m. den 14 september 2007, i överensstämmelse med PTS föreläggande av den 25 april 2007.

Resultatet av de slutliga utfallen i de pågående rättsprocesserna

TeliaSonera har rätt till kostnadsorienterad ersättning i enlighet med skyldighetsbeslutet. Fråga om tillämpning av LRIC 3.1 har varit föremål för länsrättens prövning i mål nr 14262-06. I målet medgav PTS att de priser som PTS förelagt inte var kostnadsorienterade utan skulle bestämmas till ett högre belopp. Länsrätten upphävde därför förelägandet. PTS har överklagat länsrättens dom till kammarrätten. Om målet blir prövat i sak kommer det inte att leda till lägre priser än vad som följde av PTS föreläggande. PTS har också medgivit att priserna bör sättas lägre. Ett villkor enligt

PTS beslutspunkt 6 och 7 kan därför aldrig bli aktuellt. Punkterna ska därför upphävas. Enligt TeliaSonera är det inte förenligt med förvaltningsrättsliga principer att utforma förvaltningsbeslut på det öppna och obestämda sätt som skett i beslutspunkterna 5 och 6.

B2/Telenor anför i huvudsak följande.

B2/Telenor bestrider bifall till TeliaSoneras yrkande avseende tidpunkten för differentierad prissättning på installation av hel ledning. PTS medger bifall utan att motivera medgivandet. I sak har inget förändrats sedan PTS meddelade det överklagade tvistlösningsbeslutet vad gäller den skyldighet som här avses, dvs. att TeliaSonera ska tillämpa differentierad prissättning fr.o.m. den 30 mars 2007. Det är inget konstigt med att en viss tidpunkt anges för en skyldighet i ett tillsynsföreläggande och en annan, tidigare tidpunkt, för samma skyldighet anges i ett tvistlösningsbeslut. Att så kan ske förklaras av att PTS tillsynsarbete är framåtblickande och tillsynsförelägganden måste duga som underlag för vitesförelägganden. Motsvarande restriktioner gäller inte för PTS tvistlösningsbeslut.

PTS anför bl.a. följande.

Anledningen till att PTS medgivit bifall till TeliaSonera yrkande avseende tidpunkten för differentierad prissättning är att myndigheten numera anser att det – i detta fall – kan ifrågasättas om det var rimligt och proportionerligt att begära av TeliaSonera att bolaget skulle tillämpa differentierad prissättning av installationer gentemot grossistkunderna från en tidigare tidpunkt än den som angivit i PTS föreläggande av den 25 april 2007, dvs. den 14 september 2007. PTS överlämnar åt länsrätten att avgöra frågan om från vilken tidpunkt TeliaSonera ska tillämpa differentierad prissättning och vilken tidpunkt som således ska fastställas att gälla i tvistlösningsbeslutet.

PTS inger och åberopar vad myndigheten har anfört i länsrättens mål nr 10226-07, angående PTS föreläggande den 4 april 2007 till TeliaSonera gällande priser för installation av LLUB. I yttrande, daterat den 9 april 2009 i mål 10226-07, anför PTS bl.a. följande.

Sammanfattningsvis om kvartalsavgiften

Den prisregleringsskyldighet som TeliaSonera är ålagd att följa innebär att kostnader ska redovisas och beräknas enligt LRIC, vilket innebär utifrån en teoretiskt effektiv operatörs perspektiv. Modellen är inte avsedd att ge TeliaSonera historisk kostnadstäckning. /---/

Det nya antagandet i den teoretiska och framåtblickande hybridmodellen bygger på en affärsregel som TeliaSonera i dagsläget faktiskt tillämpar. Modellen är konstruerad så att en minskning i volym (verklig efterfrågan på anslutningar) korrigeras vid den uppdatering av modellen som görs årligen. Den verkliga förändringen av efterfrågan under ett år kommer således att läggas till grund för beräkningarna avseende nästa år och på så sätt ge genomslag på kvartalsavgiftens storlek. PTS anser att det nya antagandet i hybridmodellen är rimligt och att föreläggandets kostnadsnivåer i konsekvens härmed är de högsta TeliaSonera kan tillämpa vid beräkningen av priserna på kvartalsavgifterna för hel och delad ledning för att möta skyldighetsbeslutets krav på kostnadsorienterad prissättning.

PTS inställning till hur installationsavgifterna hel och delad ledning ska beräknas

/---/ Frågan om vilka högsta priser TeliaSonera hade att tillämpa för installationsavgifter avseende 2006 har avgjorts slutligt genom kammarrättens dom den 2 mars 2009 i mål nr 3227-08. Hybridmodellen version 4.1 /---/ tar avstamp i de uppgifter som TeliaSonera inkom med och de medgivanden som PTS ursprungligen gjorde i processen avseende hybridmodellen version 3.1 och 2006 års prissättning. /---/

Sammanfattningsvis anser PTS att länsrätten är förhindrad att bifalla TeliaSoneras överklagande och upphäva föreläggandet endast med motiveringen att de i föreläggandet angivna kostnadsnivåerna inte tillförsäkrar TeliaSonera kostnadsorienterad ersättning. Länsrätten har att i första hand pröva om föreläggandet ska ändras. I de delar kammarrätten har ändrat PTS föreläggande avseende hybridmodellen version 3.1 och 2006 års priser, anser PTS att kammarrätten har gjort en felaktig bedömning. Domstolens bedömning leder till att TeliaSonera tillåts ta ut överpriser av sina konkurrenter i förhållande till kostnaderna hos en effektiv operatör. Resultatet leder till ett i marknads- och konkurrenshänseende negativt resultat. PTS antaganden i hybridmodellen version 4.1 bör således inte ändras i enlighet därmed. Det är PTS uppfattning att det varken mot bakgrund av vad TeliaSonera har anfört i målet eller den bedömning kammarrätten gjort i mål nr 3227-08 finns anledning att göra en annan bedömning i frågan om vilka högsta kostnadsnivåer TeliaSonera har att tillämpa vid sin prissättning av

installationspriser för att möta skyldighetsbeslutets krav på kostnadsorientering än den PTS gjort i det överklagade föreläggandet. För det fall länsrätten ändå finner anledning att ändra föreläggandet med anledning av vad kammarrätten kommit fram till i domen i mål nr 3227-07, vitsordar PTS att en beräkning av vilka högsta priser TeliaSonera har rätt att ta ut görs utifrån kostnadsnivåer som justerats med utgångspunkt i de belopp som var aktuella för respektive kostnadspost i det målet.

TeliaSonera genmäler bl.a. följande.

Kvartalsavgifter för hel och delad ledning

Kammarrätten har genom dom förtydligat att det är PTS som har att visa att de antaganden myndigheten lagt till grund för att ålägga operatören att justera sina priser till viss nivå, dvs. antagandena som föreläggandet bygger på, är rimliga. Vid antagande av kostnader när en effektiv operatör bygger ett nytt och modernt nät måste samtliga parametrar och antaganden beaktas. TeliaSonera har de facto bara fått betalt för några enstaka accesser enligt de nya principerna. När PTS beaktar den nya affärsregeln, att hänsyn ska tas till de ändrade principerna att ta betalt av slutkunder, undantas kostnader för samtliga accesser. De kostnader som TeliaSonera redovisar utgår dock från det faktiska förhållandet, att ca 99,8 procent av slutkunderna inte betalat installationsavgift. I den mån hänsyn ska tas till de ändrade principerna att ta betalt av slutkunder, så ska detta ske i förhållande till de ca 0,2 procent som de facto betalat installationsavgift.

I MRP (Model Reference Paper, länsrättens anm.) s. 8 framgår följande:

”Nät utvecklas över tid, vilket får till följd att till och med en effektiv SMP-operatörs nät kan skilja sig avsevärt från den nätdesign som skulle användas om man började från noll. Att inte ta hänsyn till operatörens utgångsläge skulle kunna leda till kostnadsbedömningar och därmed samtrafikpriser som är för låga. Ett sådant resultat skulle inte ge rätt incitament åt SMP-operatörerna att investera i och underhålla sina nät. Dessutom skulle inte andra operatörer ha några incitament att investera i sin egen infrastruktur, eftersom de skulle kunna köpa samtrafiktjänsterna direkt från SMP-operatören när en investering är framgångsrik, medan de inte skulle betala för misslyckade investeringar.”

Ytterst syftar LRIC-modellen till att hitta rätt investeringsincitament för SMP-operatören och för andra operatörer. En beräkning av framåtblickande kostnader kan därför inte baseras på ett nät som alltför mycket avviker

från verkligheten. Det är därför orimligt att det som gäller för 0,2 procent av slutkunderna ska gälla även för övriga 99,8 procent.

Installationsavgift för hel och delad ledning

PTS beslut avseende installationsavgifter utgår från uppgifter lämnade av TeliaSonera i processen avseende hybridmodellens version 3.1. Kammarrätten har genom dom den 2 mars 2009 beslutat vilka priser TeliaSonera har rätt att ta ut för installation av hel och delad ledning. Vid tidpunkten för PTS beslut tillämpade TeliaSonera för hel ledning ett pris på 1 476 kr. Kammarrätten har i sin dom i mål nr 3227-08 funnit att TeliaSoneras kostnader för hel ledning var 1 496 kr och att TeliaSoneras kostnadsorienterade priser därmed kan uppgå till den summan. TeliaSonera har således i den delen inte brutit mot sina ålägganden enligt skyldighetsbeslutet, varför det saknas skäl att låta föreläggandet omfatta installationsavgift av hel ledning. Vad avser installationsavgift för delad ledning har kammarrätten kommit fram till att TeliaSoneras kostnader uppgår till 571 kr.

Kostnader för orderhantering hel ledning

Kammarrätten har ansett att PTS inte gjort sannolikt att kostnader för registrering, bekräftelse m.m. redan är beaktade i hybridmodellen. PTS har inte heller gjort detta sannolikt för version 4.1. Antagandet i hybridmodellen 4.1 ska därför ändras i enlighet med kammarrättens lagakraftvunna dom.

Andelen enkla installationer vid vanlig inkoppling av hel ledning

PTS argumentering i denna del underkändes av kammarrätten. Föreläggandet ska därför också i denna del ändras i enlighet med kammarrättens lagakraftvunna bedömning.

Nedkoppling av ledning utanför tätort – kostnader för resor

PTS grundargument i denna del är hur en effektiv operatör bör agera. Argumentet har dock underkänts av kammarrätten. PTS hänvisar till en tjäns-

teanteckning från 2006 till stöd för sin talan avseende nedkoppling av ledning utanför tätort. Tjänsteanteckningen har dock legat till grund för PTS föreläggande som ändrades av kammarrätten (mål nr 3227-08). Det är oklart vad PTS avser att visa med tjänsteanteckningen som ges in först nu i länsrätten. PTS har inte gjort sannolikt att de antaganden TeliaSonera gjort om skäliga kostnader i denna del, vilka grundas på avtal efter upphandling, är mindre rimliga vid beräkning av kostnader enligt hybridmodellen. Även i denna del saknas skäl att frångå kammarrättens bedömning.

Avslutande synpunkter om installationsavgifter

Kammarrätten har beslutat vilka priser som är kostnadsorienterade avseende version 3.1 och 2006 års priser. Samma överväganden som PTS gjort i LRIC 3.1 ligger till grund för version 4.1. PTS har inte tillfört någon ytterligare utredning och inte åberopat någon ny bevisning. Den ändring som kammarrätten gjort avseende hybridmodellen version 3.1 ska således ligga till grund även för version 4.1.

PTS gemämler bl.a. följande. PTS åberopar vad myndigheten i skrivelse den 26 maj 2009 har anfört i länsrättens mål nr 10226-07. I denna skrivelse anför PTS bl.a. följande.

[En tvistig fråga i målet] är hur kostnaden för s.k. vanlig inkoppling av hel ledning har beräknats i PTS hybridmodell version 4.1. /---/ PTS beräkning i såväl hybridmodellen 3.1 som 4.1 bygger på antagandet att hälften av alla installationer kan utföras utan besök hos slutkunden eller arbete i accessnätet. /---/ PTS anser att en effektiv operatör inte alls upphandlar entreprenörstjänster i den omfattning som TeliaSonera gör, dvs. att det är ineffektivt av TeliaSonera att tillämpa en process där entreprenörer åker hem till slutkunden för att prova förbindelsen i så hög utsträckning som man gör. /---/ PTS antagande i hybridmodellen bygger på att det är rimligt att anta att en sådan operatör, som har att driva ett nät liknande TeliaSonerans, utför enkla installationer i åtminstone 50 procent av fallen. För att visa att det antagande som PTS gjort i hybridmodellen är rimligt även med beaktande av TeliaSonerans verkliga förhållanden har PTS i tidigare ingiven statistikuppgift, som givits in till PTS av en av TeliaSonerans största grossistkunder, pekat på att majoriteten av de installationer som i verkligheten köps avser privatkunder (ca 96 procent i det fallet). PTS kan inte se hur statistikupp-

giftens autencitet kan ifrågasättas på sätt som kammarrätten verkar göra. PTS menade och vidhåller fortfarande att uppgiften är ett stöd för antagandet att andelen enkla installationer är åtminstone 50 procent, eftersom installationer till privatkunder oftast är eller bör vara enkla installationer. Detta beror i sin tur på att i de flesta fall av installationer till hushåll finns det vid beställningen ett tillgängligt förhandsuppkopplat koppelpar på den aktuella adressen. I de fallen krävs inget arbete i accessnätet utan en enkel installation kan göras, dvs. endast arbete i telestationen krävs. TeliaSonera har i sitt överklagande i länsrättens mål nr 7019-09 själva uppgett att andelen bostäder med förhandsuppkopplade tillgängliga koppelpar vid beställning av hel ledning ligger i intervallet 70–80 procent. /---/ PTS anser att dessa uppgifter, som är nya och som således inte har legat till grund för kammarrättens bedömning i mål nr 3227-08, kraftigt stödjer PTS uppfattning att andelen enkla installationer i verkligheten i vart fall inte är lägre än 50 procent. /---/ Med dessa delvis nya uppgifter anser PTS det visat att andelen enkla installationer i hybridmodellen version 4.1 i vart fall inte beräknats för lågt och att modellen i detta avseende således bygger på ett rimligt antagande.

TeliaSonera yttrar bl.a. följande.

PTS fortsätter att hävda att sista instansens avgörande är felaktigt. PTS hänvisar även till statistikuppgifter som varit föremål för kammarrättens prövning. För att kammarrättens dom ska kunna frångås måste PTS inge någon form av bevisning som visar att förhållandena är annorlunda än de var vid kammarrättens bedömning. PTS hänvisar till ett yttrande från TeliaSonera i länsrättens mål nr 7019-09, som avser ett överklagande av PTS föreläggande om priset för enkel installation av hel ledning för 2009. Installationsavgiften var tidigare enhetlig och baserad på en genomsnittskostnad av samtliga installationer. Under 2007 bestämde PTS emellertid att installationsavgiften skulle vara differentierad. Ett pris ska finnas för en s.k. enkel installation då endast kopplingsarbete i telestationen behövs medan ett högre pris får tas ut för installationer som även kräver kontroll av förbindelsen i accessnätet inklusive eventuella omkopplingar och besök hos slutkunden. Dessutom ska det finnas ett pris för installationer som kräver arbete i fastighetsnät. De två första tjänsterna avser hushåll och den senare avser företag. PTS har fastställt priser för 2008 för enkel installation till 434 kr och den högre avgiften till 1 799 kr.

TeliaSonera gör bedömningen att andelen förhandsuppkopplade kopparpar är ca 70-80 procent. Det är dock inte tillräckligt att det finns ett visst antal förhandsuppkopplade kopparpar i nätet utan kopparparet måste även vara tillgängligt för beställning. Om beställaren inte har identifierat den exakta kopplingsvägen måste en tekniker åka ut och koppla om på ett eller flera ställen i accessnätet. En fungerande förbindelse kan inte upprättas på annat sätt. Andelen enkla installationer blir därför betydligt lägre än andelen tillgängliga förhandsuppkopplade kopparpar. Det framgår bl.a. att för en viss operatör har endast 30 procent av installationerna debiterats som enkla. Samma förutsättningar för att kunna göra en installation utan arbete i accessnätet förelåg 2007. Skillnaden var då att eftersom genomsnittlig pris-sättning tillämpades saknade operatörerna incitament att i samma utsträckning som idag försöka identifiera förhandsuppkopplade kopparpar. Det visar att kammarrättens bedömning att andelen installationer utan arbete i accessnätet understeg 10 procent var riktig. Det saknas skäl att komma till en annan bedömning i detta mål. Frågan i nu aktuellt mål är bl.a. hur stor andel installationer som inte kräver arbete i accessnätet. Som framgår av det anförda är andelen förhandsuppkopplade kopparpar inte detsamma som andelen installationer som inte kräver arbete i accessnätet. De uppgifter som PTS hänvisar till är därför inte relevanta för förevarande mål.

Kvartalsavgifter för hel och delad ledning

PTS har inkommit med ett yttrande i länsrättens mål nr 16245-08 som avser 2008 års priser enligt LRIC version 5.1. I yttrandet anger PTS att en av TeliaSonerans produktvarianter S50 inte omfattas av skyldighetsbeslutet för LLUB eftersom den endast ger tillgång till traditionell telefoni. TeliaSonerans affärsregler innebär att TeliaSonera bygger ut för slutkunden om denne beställer traditionell telefoni, men inte för bredband. De ca 0,2 procent som de facto betalat installationsavgift är alltså kunder som beställt traditionell telefoni. Med PTS synsätt avseende S50 och tillämpad affärsregel framstår det som än mer orimligt att det som gäller för 0,2 procent av slutkunderna ska gälla även för övriga 99,8 procent.

B2/Telenor har genmält bl.a. följande.

Kvartalsavgifter för hel och delad ledning

Antalet kunder som de facto fått betala installationsavgiften är ointressant. TeliaSonera har antagit en ny affärsregel som måste påverka antagandena i hybridmodellen, eftersom modellen är framåtblickande och teoretisk i sin konstruktion. Av detta faktum, samt att modellen utgår från en tänkt effektiv operatör som bygger ett helt nytt nät, följer också fördelar för TeliaSonera. TeliaSonera får t.ex. betalt för sedan länge avskrivna investeringar, eftersom modellen utgår från att TeliaSonera skulle bygga ett helt nytt nät medan det i verkligheten är fråga om ett gammalt nät. Häri ligger en betydande överkompensation till TeliaSonera.

Installationsavgifter för hel och delad ledning

B2/Telenor anser inte att kammarrättens dom i tillsynsmålet avseende föregående version av hybridmodellen (version 3.1) innebär ett slutligt ställningstagande till de kostnadsantaganden som var tvistiga i kammarrättens mål (dom den 2 mars 2009 i mål nr 3227-08). I domen tog kammarrätten inte ställning till några principiella rättstillämpningsfrågor. I stället baseras domen på ett ställningstagande till den i det aktuella målet tillgängliga utredningen. Utredningen i förevarande mål skiljer sig från utredningen i kammarrättens mål och länsrätten har alltså att pröva antagandena utifrån en annan utredning än den som kammarrätten hade tillgång till.

Det kostnadsantagande som har störst enskild betydelse, antagande om andelen enkla installationer vid vanlig inkoppling av hel ledning, har behandlats av kammarrätten i domen i mål nr 3227-08. I länsrättens mål nr 19919-08 har B2/Telenor utvecklat varför kammarrättens slutsats när det gäller detta antagande är felaktig och varför kostnaden för inkoppling av hel ledning i vart fall ska bestämmas i enlighet med PTS inställning.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet, se bilaga 1.

Länsrätten gör följande bedömning.

Punkten 1 i beslutet*Installationsavgifter för hel och delad ledning*

I föreläggande den 4 april 2007 (PTS dnr. 07-573) beslutade PTS bl.a. att TeliaSoneras priser för installation av LLUB under 2007 får uppgå till vissa i föreläggandet angivna priser. I dom den 3 juli 2009 (mål nr 10226-07) fann Länsrätten i Stockholms län att TeliaSoneras kostnader och högsta tillåtna pris ska antas vara 571 kr för delad ledning och 1 496 kr för hel ledning. Eftersom TeliaSoneras priser för installation vid tiden för föreläggandet uppgick till 1 476 kr för hel ledning och 637 kr för delad ledning fann länsrätten att TeliaSonera inte hade brutit mot sina ålägganden enligt skyldighetsbeslutet vad gäller kostnader för installation av hel ledning. Länsrätten upphävde därför föreläggandet vad avser hel ledning och fastställde högsta tillåtna pris för delad ledning till 571 kr. Länsrättens dom har överklagats till Kammarrätten i Stockholm (mål nr 5270-09).

Varken B2 Bredband eller PTS har i länsrätten anfört några omständigheter som föranleder länsrätten att frångå länsrättens tidigare bedömning i denna del. I enlighet med TeliaSoneras yrkanden ska det nu aktuella tvistlösningsbeslutet därför ändras på så sätt att högsta tillåtna pris för installation av delad ledning fastställs till 571 kr och beslutet ska upphävas vad avser installation av hel ledning.

Kvartalsavgifter för hel och delad ledning

I den uppdaterade hybridmodellen version 4.1 har PTS infört ett nytt antagande som innebär att beräkningen av abonnemangskostnad för kopparaccess (hel ledning) är ändrad jämfört med tidigare versioner av hybridmodellen. Länsrätten har i dom den 3 juli 2009 (mål nr 10226-07) funnit att PTS haft rätt att införa myndighetens nya antagande genom den årliga uppdateringen av hybridmodellen och att den kvartalsavgift som TeliaSonera högst får ta ut avseende hel ledning därmed skall vara 244 kr och för delad ledning 122 kr. TeliaSonera har i det nu aktuella tvistlösningsärendet inte anfört något som föranleder länsrätten att frångå denna bedömning. TeliaSonerans yrkande ska därför avslås i denna del.

Punkten 4 i beslutet, tidpunkt för tillhandahållande av installation av hel ledning till differentierade priser

PTS har den 25 april 2007 (PTS dnr 06-16748) förelagt TeliaSonera att tillse att bolaget erbjuder olika typer av installationstjänster för hel ledning beroende på installationens omfattning senast den 14 september 2007. Länsrätten delar TeliaSonerans uppfattning att villkoret i tvistlösningsärendet inte går att uppfylla retroaktivt. Tidpunkten då TeliaSonera ska tillhandahålla installation av hel ledning till differentierade priser till B2/Telenor ska därför fastställas till den 14 september 2007.

Punkterna 5, 6 och 7 i beslutet

Länsrätten finner att punkterna 5 och 6 i PTS beslut enbart utgör ett förtydligande av gällande principer. Enligt punkten 5 får TeliaSonera högst ta ut de priser som följer av de rättsliga prövningarna av föreläggandena avseende LRIC 3.1 och 4.1. B2/Telenor har hos PTS yrkat att PTS ska fastställa de priser som slutligen blir resultatet av pågående överklagandeprocesser, men inte framställt yrkande om vilka kostnadsnivåer som ska tillämpas istället för de nivåer som framgår av PTS förelägganden. PTS har motiverat sitt beslut i denna del med att myndigheten har möjlighet att föreskriva

avtalsvillkor i samma omfattning som parterna kunnat komma överens om och att det är vanligen förekommande på marknaden att operatörer kommer överens om att en rättslig prövning kan komma att medföra en justering av priserna även för en retroaktiv tidsperiod.

Enligt punkten 6 får B2/Telenor begära att TeliaSonera sänker sina priser för hel och delad ledning till de nivåer som fastställs i de rättsliga prövningarna av föregående uppdatering av hybridmodellen (LRIC 3.1), utan hinder av att PTS i det nu aktuella beslutet har fastställt enhetliga genomsnittspriser.

Punkten 7 i beslutet slår fast att den eventuella retroaktiva justeringen av priserna, som enligt punkterna 5 och 6 kan bli följden av de rättsliga prövningarna av hybridmodellens version 3.1 och 4.1, ska gälla från datumet för parts begäran om tvistlösning. B2/Telenors ansökan om tvistlösning inkom den 14 mars 2007 och PTS har därför haft fog för sitt beslut att reglera tvisten mellan parterna från detta datum.

Länsrätten finner att PTS har haft fog för sitt beslut enligt punkterna 5-7. TeliaSoneras yrkande vad gäller dessa punkter ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (Dv 3109/1a)

Annika Sandström
chefsrådman

Mats Clémentz
rådman

I avgörandet har deltagit de ekonomiska experterna Sofia Lundberg och Jerker Holm. Föredragande har varit Erica Nyström.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga länsrättens beslut skall skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen skall dock skickas eller lämnas till länsrätten.

Överklagandet skall ha kommit in till länsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande skall kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledningen förekommer till ändring i det slut vartill länsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står länsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande skall innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom skall adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift om länsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av länsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen skall vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till länsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud skall denne sända in fullmakt i original samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.